

Miljökonsekvensbeskrivning till översiktsplan

Bilaga 1

Knivsta kommun, Uppsala län

Datum: 2025-12-15

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning.....	8
Bakgrund	8
Syfte och behov av strategisk miljöbedömning	8
Områdesbeskrivning	9
Planförslaget	9
Alternativ	10
Nollalternativ	10
Rimliga alternativ	12
Planeringsförutsättningar	12
Kommunala styrdokument och utredningar	12
Vision 2040.....	12
Övriga styrdokument och utredningar	13
Regionala styrdokument.....	13
Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län	13
Delregionala utvecklingsplanen för Arlanda regionen	14
Riksintressen och skyddade områden.....	15
Riksintressen	15
Skyddade områden	17
Avgränsningar.....	18
Tidsmässig avgränsning	18
Geografisk avgränsning	18
Avgränsning miljöaspekter.....	19
Metod och bedömningsgrunder	19
Bedömningsmetod.....	19

Miljö kvalitetsnormer.....	19
Utomhusluft.....	20
Omgivningsbuller.....	20
Yt- och grundvattenförekomster	20
Miljö kvalitetsmål.....	20
Miljökonsekvenser.....	21
Kulturmiljö, landskap och bebyggelse	21
Förutsättningar	21
Påverkan.....	22
Åtgärder.....	24
Miljöbedömning	24
Vatten och vattenmiljön.....	25
Förutsättningar	25
Påverkan.....	26
Åtgärder.....	28
Miljöbedömning	28
Naturmiljö och rekreation	29
Förutsättningar	29
Påverkan.....	30
Åtgärder.....	32
Miljöbedömning	32
Klimat och klimatanpassning.....	33
Förutsättningar	33
Påverkan.....	34
Åtgärder.....	35
Miljöbedömning	35
Risker, hälsa och livsmiljö.....	36
Förutsättningar	36
Påverkan.....	37
Åtgärder.....	39

Miljöbedömning	39
Hushållning med resurser	40
Förutsättningar	40
Påverkan	40
Åtgärder	41
Miljöbedömning	42
Miljö kvalitetsmål	42
Begränsad klimatpåverkan	42
Ingen övergödning	43
Levande sjöar och vattendrag	44
Grundvatten av god kvalitet	44
Levande skogar	45
Ett rikt odlingslandskap	45
God bebyggd miljö	46
Ett rikt växt- och djurliv	47
Miljö kvalitetsnormer	48
Yt- och grundvatten	48
Omgivningsbuller	48
Utomhusluft	49
Samlad bedömning	49
Påverkan på miljöaspekterna	49
Påverkan på miljö kvalitetsmål	49
Påverkan på miljö kvalitetsnormer	50
Kumulativa miljöeffekter	50
Uppföljning och övervakning	51
Referenser	52

Sammanfattning

Knivsta kommun har påbörjat arbetet med att ta fram en ny översiktsplan (översiktsplan 2035 med utblick mot 2050). Knivsta kommun ligger i Upplands län och angränsar till kommunerna Uppsala, Norrtälje, Sigtuna och Håbo. Som en del av den strategiska miljöbedömningen ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram för att identifiera positiva och negativa effekter som planförslaget kan medföra och bidra till utformningen av planförslaget.

Planförslaget föreslår utveckling i tätorterna Knivsta och Alsike som moderna trädgårdsstäder. På landsbygden pekas Vassunda, Lagga och Husby-Långhundra ut som landsbygdsnoder. Ar ska fortsätta stärkas som verksamhetsområde, vidare identifieras andra platser som strategiska för utvecklingen av verksamheter, bland annat bullerutsatta områden längs järnvägen och E4.

Nollalternativet pekar ut utveckling i tätorterna Knivsta och Alsike på båda sidor järnvägen med fokus på förtätning. På sikt ska tätorterna bindas samman längs med Trunsta- och Björkkällevägen. På landsbygden pekas Vassunda, Lagga och Östuna/Spakbacken ut som utvecklingsområde utanför tätorterna.

Verksamhetsområden utvecklas i Ar, och på sikt ska även Nor och områden längs E4:an utvecklas. Verksamheter med fokus på jord- och skogsbruk ska vara möjligt att utveckla på landsbygden.

Rimliga alternativ som har avfärdats är en större utveckling i stråk mot Mälaren med Vassunda och Västersjö som noder, lokalisering av större sammanhängande verksamhetsområden utanför tätorterna och gång- och cykelväg runt Valloxen.

Miljökonsekvensbeskrivningen har avgränsats till att behandla miljöaspekterna kulturmiljö, landskap och bebyggelse, vatten och vattenmiljö, naturmiljö och rekreation, klimat och klimatanpassning, risk, hälsa och livsmiljö samt hushållning med resurser. Det görs även en bedömning på hur planförslaget påverkar miljökvalitetsnormerna utomhusluft, omgivningsbuller och yt- och grundvatten samt miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.

Knivsta kommun har flera värdefulla kulturmiljöer och det finns fyra riksintressen för kulturmiljövården som alla påverkas av planförslaget. Kommunen ytvattenförekomster har problem med övergödning främst på grund av jordbruk, enskilda avlopp och dagvatten. Kommunen genomkorsas även av två större åsar, Uppsalaåsen och Östunaåsen. Östunaåsen kan påverkas av utveckling i Lagga och Husby-Långhundra. Grundvattenförekomsterna kan påverkas framför allt av utveckling i Lagga.

Lokala åtgärdsprogram har tagits fram för tätorternas vattenförekomster vilket ökar möjligheterna för kommunen att arbeta med åtgärder för att förbättra statusen. Planförslaget redogör inte för utbyggnaden av VA vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna, som har problem med övergödning.

Det finns fem riksintressen för naturvård i kommunen, där både Valloxen och Kungshamn-Morga bedöms kunna påverkas av planförslagets vilja att verka för cykelbarhet. Planförslaget innebär att skogsområden i tätorterna kan behöva tas i anspråk vilket påverkar tillgången till närnatur. Samtidigt lyfter planförslaget flera tätortsnära naturområden som viktiga att bevara och stärka för friluftslivet samt för naturvärden. Här lyfts även behovet att identifiera ytterligare områden i Alsike.

Riksintresse för rörligt friluftsliv, Ekoln kan komma att påverkas av kommunens vilja att öka cykelbarheten och kan medföra ett ökat värde för riksintresset då det bidrar till ökad rörelse.

Utveckling av gång- och cykelvägarna längs ostkustbanan förväntas ge positiva effekter för utsläpp via transporter. Planförslaget har dock ingen tydlig prioritering mellan trafikslagen vilket kan påverka utsläpp via transporter negativt.

En befolkningsökning kommer att medföra ökad trafik, vilket innebär en ökad risk för trafikolyckor. Ökad trafik medför även andra risker såsom hälsoproblem, ökat buller, avgaser som orsakar förurning av mark och vatten. För att hantera dessa risker har planförslaget tagit fram flera riktlinjer gällande trafiksäkerhet och beskrivningen av utvecklingen i kommunen fokuserar bland annat på trygga och säkra trafikmiljöer för samtliga trafikslag. Särskilt vid stationsmiljöerna uttrycks vikten av att tillskapa trygga och säkra områden.

Kommunen består av cirka 24 procent jordbruksmark och 58 procent skogsmark. Utvecklingen i tätorterna Knivsta och Alsike samt landsbygden kan komma att påverka mark för jord- och skogsbruk. Planförslaget föreslår att exploatering av jordbruksmark och produktiv skogsmark ska undvikas i största möjliga utsträckning.

Planförslagets utveckling av tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd innebär preliminärt:

- positiva konsekvenser för miljöaspekten klimat och klimatanpassning
- obetydliga konsekvenser för miljöaspekterna kulturmiljö, landskap och bebyggelse samt risk, hälsa och livsmiljö
- negativa konsekvenser för miljöaspekterna vatten och vattenmiljö samt naturmiljö och rekreation
- obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt God bebyggd miljö

- negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt- och djurliv
- obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormerna utomhusluft samt omgivningsbuller
- negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormen yt- och grundvatten

Sammantaget bedöms planförslagets utveckling i tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd påverka miljöaspekterna, miljökvalitetsmål och miljökvalitetsnorm kopplat till vatten och naturmiljö negativt i jämförelse med nollalternativet.

Planförslagets utveckling på landsbygden innebär preliminärt:

- positiva konsekvenser för miljöaspekterna kulturmiljö, landskap och bebyggelse, naturmiljö och rekreation, klimat och klimatanpassning samt hushållning med resurser
- obetydliga konsekvenser för miljöaspekten risk, hälsa och livsmiljö
- negativa konsekvenser för miljöaspekten vatten och vattenmiljö
- positiva konsekvenser för miljökvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv
- obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan
- negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag samt Grundvatten av god kvalitet
- obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormerna utomhusluft samt omgivningsbuller
- negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormen yt- och grundvatten

Sammantaget bedöms planförslagets utveckling på landsbygden påverka miljöaspekt, miljökvalitetsmål och miljökvalitetsnorm kopplat till vatten negativt i jämförelse med nollalternativet.

Inledning

Bakgrund

Varje kommun ska enligt 3 kap. 1§ plan- och bygglagen (2010:900, PBL) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som visar kommunens långsiktiga utveckling. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men fungerar som ett viktigt underlag och en vägledning för efterföljande planering. Översiktsplanen innehåller kommunens mål, strategier och ställningstaganden för en hållbar samhällsutveckling. I översiktsplanen redovisas även hur kommunen avser att ta hänsyn till och främja allmänna intressen såsom natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt regionala och mellankommunala frågor. Vidare ska översiktsplanen visa hur kommunen förhåller sig till riksintressen, hur miljö kvalitetsnormer ska följas och hur planeringen samordnas med nationella och regionala mål.

Knivsta kommun har påbörjat arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Även om stora delar av den nu gällande planen fortfarande är relevanta (Planeringsstrategi för Knivsta kommun, KS-2024/253, beslutad den 13 juni 2024), behöver en översyn genomföras med hänsyn till ny lagstiftning, nationella beslut, styrdokument i kommunen och nya underlag som tillkommit sedan den gällande översiktsplanen antogs.

Detta dokument, miljökonsekvensbeskrivningen, är en bilaga till översiktsplanen.

Syfte och behov av strategisk miljöbedömning

En kommun som upprättar en plan ska göra en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. 3 § miljöbalken (1998:808, MB) när planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En översiktsplan ska enligt 2 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) alltid antas medföra betydande miljöpåverkan. Arbetet sker parallellt med framtagande av förslaget till ny översiktsplan. Syftet med en strategisk miljöbedömning är enligt 6 kap. 1 § MB att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Som ett steg i arbetet med strategisk miljöbedömning upprättas en så kallad miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. 11-19 §§ MB. Miljökonsekvensbeskrivningen ska identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta miljöeffekterna av en planerad markanvändning och dess inverkan på miljön, människors hälsa och resursanvändning.

Områdesbeskrivning

Knivsta kommun ligger i Upplands län och angränsar till kommunerna Uppsala, Norrtälje, Sigtuna och Håbo. Kommunen omfattar en yta på omkring 295 km² (kvadratkilometer), varav cirka 282 km² är land och cirka 13 km² är vatten.

Knivsta kommun har cirka 21 000 invånare. Merparten av befolkningen är bosatt i kommunens tre tätorter: Knivsta, Alsike och Edeby (kallas Vassunda i planförslaget och fortsättningsvis i miljökonsekvensbeskrivningen), där Knivsta och Alsike utgör de två största befolkningskoncentrationerna. Kommunens läge mellan Uppsala och Stockholm innebär goda pendlingsmöjligheter.

Planförslaget

Knivsta kommun arbetar med framtagandet av en ny översiktsplan, Översiktsplan 2035 med utblick mot 2050. Planförslaget kan komma att ändras i linje med inspel och synpunkter inkomna under miljöbedömningsprocessen, till exempelvis vid samråd och granskning. Miljöbedömningen ska ta hänsyn till förändringar under processen.

Nedan presenteras samrådets planförslag:

Bebyggelseutvecklingen sker i tätorterna Knivsta och Alsike och inkluderar områden som Ar och längs strategiska stråk. På landsbygden prioriteras bebyggelseutveckling vid landsbygdsnoderna Vassunda och Lagga samt längs kollektivtrafikstarka stråk som binder samman landsbygdsnoderna med tätorterna Knivsta och Alsike. Bebyggelseutvecklingen föreslås ske samordnat med utbyggnad av kommunal service och infrastruktur.

Tätorterna Knivsta och Alsike ska utvecklas som moderna trädgårdsstäder, där en mer tät bebyggelse koncentreras vid stationsområden och längs kollektivtrafiknära stråk. Generellt kännetecknas bebyggelsen i Knivsta tätort av en blandning av flerfamiljshus, villor, par- och radhus. I Alsike prioriteras i större utsträckning villor, par- och radhus samt mindre flerfamiljshus. Planförslaget redogör för en småskalig bebyggelseutveckling i Vassunda och Lagga med hänsyn till befintliga förutsättningar och värden.

Knivsta tätort utvecklas som kommunens centrum och upplevs som trivsamt, tryggt och grönt. Knivsta centrum är sammankopplat med andra delar av kommunen med ett integrerat gång- och cykelnät. Det är även möjligt att ta bilen för de som vill besöka sitt kommuncentrum. Handel och service utvecklas stationsnära, främst i Knivsta centrum men även i form av lokal handel och service i Alsike och utpekade landsbygdsnoder. Där det är lämpligt förslås gårdshandel och lokala handelsmöjligheter utvecklas på landsbygden.

Lokaler för skola och förskola ska placeras och vidareutvecklas på strategiska platser i tätorterna Knivsta och Alsike samt i Vassunda, Lagga och Husby-Långhundra. Närhet till parker och grönområden samt tillgången genom gång- och cykelnät ska beaktas vid utveckling av lokaler för skola och förskola.

Verksamhetsområden utvecklas över tid. Genom gatustruktur och kollektivtrafik ska verksamhetsområden vara integrerade med befintliga strukturer. Ar utvecklas fortsatt som ett blandat verksamhetsområde med lämpliga funktioner, däribland inslag av handel. Längs järnvägen kan mindre verksamhetsområden eller enskilda fastigheter utvecklas för att möta behovet av verksamhetsmark. Områden längs infrastrukturstråk som väg E4, väg 77 och inom influensområdet för Arlanda bedöms som lämpliga för verksamheter. Areella näringar ska beaktas vid planering och påverkan på jordbruksmark ska undvikas.

Tätortsnära natur pekas ut runt Knivsta och Alsike tätorter, till exempel Kölängen, Boängsskogen, Gredelby hagar och Trunsta träsk, Ängbyskogen, Hammaren och Margaretaskogen. Knivstaån identifieras som ett viktigt grönstråk som ska tillgängliggöras. Vidare ses flera områden som viktiga för friluftslivet, bland annat Kungshamn-Morga, Lunsen, Alasjön och Eda. Värdefulla områden och stråk som Brantshammar-Rickebasta Alsumpskog, Broborg-Hönsgårde, Boängsskogen-Kölängen samt Lövstaån stärks och bevaras.

Järnvägen utvecklas och byggs ut i befintligt läge, stationen i Knivsta och tillkommande station i Alsike utgör viktiga noder för kollektivtrafiken med byten mellan färdslag. Knivsta station skiljer sig från Alsike station genom att ha en mer regional tågtäthet. Vagnätet ska vara tillgängligt för de som färdas med buss och bil. En nordlig trafikplats tillkommer och på sikt även en sydlig trafikplats med en vägkoppling till västra Knivsta över järnvägen. Knivsta och Alsike ska kopplas samman med gång- och cykel. Ett gent stråk skapas mellan Odensala-Knivsta-Alsike och Bergsbrunna-Uppsala. Cykelbarhet föreslås också utvecklas mellan kommunens tätorter och Husby-Långhundra och på sikt mot Uppsala samt söderut mot Sigtuna kommun.

Alternativ

Nollalternativ

Enligt 6 kap. 11 § p. 3a MB ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om översiktsplanen inte genomförs, det så kallade nollalternativet. Nollalternativet innebär att gällande översiktsplan 2017 mot år 2035 med utblick mot 2050 fortsätter vara aktuell samt nuvarande utvecklingstrender håller i sig.

Nedan presenteras nollalternativet:

Bebyggelseutvecklingen sker främst i tätorterna Knivsta och Alsike, på båda sidorna av järnvägen. På sikt beskrivs en bebyggelseutveckling längs med Trunsta- och Björkkällevägen med syfte att binda samman Knivsta och Alsike med varandra. På landsbygden prioriteras bostadsutveckling i Vassunda, Lagga och Östuna/Spakbacken. Byggelseutvecklingen prioriteras kring framtida stationsområden i Knivsta och Alsike och längs kollektivtrafikstarka stråk samt byar på landsbygden.

I Knivsta och Alsike tätorter utvecklas en tätare struktur med flerfamiljshus med villor, radhus och parhus runtom. Generellt sker en mindre omfattande utveckling av småhusbebyggelse och fokus ligger på att utveckla en tät och blandad stadsstruktur med flerfamiljshus, handel och kontor i centrala lägen. Knivsta centrum är och utvecklas till kommunen huvudcentrum medan ett mindre centrum får möjlighet att etableras i Alsike. Ar fortsätter att utvecklas som ett område för ytkrävande verksamheter och på sikt kan Nor utvecklas samt området längs E4 med verksamheter. Verksamheter på landsbygden ska ha möjlighet att utvecklas och då främst inom jord- och skogsbruket.

Lokaler för vård och omsorg samt skola lokaliseras i närheten av kollektivtrafik. På landsbygden stärks befintliga ytor för skola genom en fortsatt organisk och stabil tillväxt.

Tätortsnära natur pekas ut och ska utvecklas för att stärka rekreationsmöjligheter. Området längs Knivstaån ska utvecklas samt möjligheten till strandpromenad vid Valloxen undersökas. Viktiga grönområden ska utvecklas med tydliga entréer samt ett sammanbindande gång- och cykelnät. Gröna samband mellan Lunsen, Boängsskogen och Kölängsskogen ska stärkas och vattenkvaliteten i kommunens recipienter ska förbättras.

Ostkustbanan byggs ut till fyra spår och en ny tågstation tillkommer i Alsike. Tung trafik ska ledas bort från Knivsta tätort och Gredelbyleden ska utvecklas till stadsgata. På sikt skapas en ny vägkoppling mellan västra Knivsta och Nor som ska ansluta till en ny sydlig trafikplats. Vidare ska möjligheten för en färjeförbindelse mellan Knivsta och Håbo kommuner utredas. Det finns en hierarki bland trafikslag där gång- och cykeltrafik prioriteras över biltrafiken. Tätorterna Knivsta och Alsike är sammankopplade med trivsamma och trygga stråk för gång- och cykel. Cykelvägar utvecklas längs med väg 255, järnvägen samt väg 77. Cykelvägar utvecklas även mot Nor och Lagga kyrkby.

Kollektivtrafiken ska stärkas längs huvudstråk och binda samman kommundelar med varandra. Alsike och Knivsta stationer ses som noder för kollektivtrafiken.

Vatten och avlopp utvecklas och utpekade utbyggnadsområden är: Haknäs, Vassunda-Edeby, Nor, Gamla Alsike, Västra Alsike-Ekeby, Lagga kyrkby, Spakbacken/Östuna by och Jansberg.

Rimliga alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kap. 11 p. 2 § MB innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till översiktsplanens syfte och geografiska räckvidd. Rimliga alternativ som har avfärdats presenteras i Tabell 1.

Tabell 1. Avfärdade alternativ med motivering.

Alternativ	Motivering
En större utveckling i ett stråk mot Mälaren med Vassunda och Västersjö som noder	Inte lämpligt på grund av pågående markanvändning, exempelvis jord- och skogsbruk. En större utveckling västerut skulle innebära stora kommunala investeringar i infrastruktur och service, vilket inte skulle vara god hushållning av kommunala resurser.
Lokalisering av större sammanhängande verksamhetsområden utanför tätorterna	Kräver vidare utredningar för att hantera riksintressen och allmänna intressen innan platser kan pekas ut.
Gång- och cykelväg runt Valloxen	Inte lämpligt på grund av riksintresse runt Valloxen samt pågående markanvändning, exempelvis jordbruk.

Planeringsförutsättningar

Kommunala styrdokument och utredningar

Vision 2040

Knivsta kommun har en vision som ligger till grund för den nya översiktsplanen.

En välmående, trygg och grön kommun i tillväxtstråket Stockholm - Uppsala. Samhällsgemenskapen är stark. Kommunens tätorter utvecklas hållbart och med robusthet, i samklang med en modern och livskraftig landsbygd.

- *En attraktiv kommun:* I Knivsta är det nära till allt - till servicen, arbetsmarknaden, storstaden och världen. Närheten gör livspusslet lätt att lösa, på samma gång som möjligheterna att bo och verka här är många. De gröna näringarna och jordbruket är en del av kommunens identitet.
- *En kommun med stort hjärta:* Knivsta är en omtänksam kommun. Här känner vi tillit och har förtroende för varandra. Knivsta är en välkomnande, öppen och inkluderande plats.
- *En kommun med driv:* I Knivsta finns en kraft och en framtidstro. Kommunen har ett gott värdskap och en god service till ett växande näringsliv. I Knivsta drar vi fördel av vårt unika läge mitt i en expansiv region.
- *En aktiv kommun som främjar folkhälsa:* I Knivsta finns gott om platser där människor kan mötas. Det är tryggt att röra sig utomhus både dagar och kvällar. Naturen finns nära, med skogar, sjöar och ängar runt hörnet.

Folkhälsan är god och det finns många möjligheter till rörelse, upplevelser och rekreation.

- *En grön och hållbar kommun:* Knivsta växer balanserat, i dialog och samverkan med Knivstaborna, och i samklang med naturen. Knivsta är ett samhälle som motverkar och hanterar klimatförändringar. Kommunen utvecklas med hänsyn till helheten och är ett robust samhälle, med goda förutsättningar att klara framtidens utmaningar.

Övriga styrdokument och utredningar

Kommunala styrdokument och utredningar som utgör viktigt underlag i framtagandet av nya översiktsplanen och miljökonsekvensbeskrivningen:

- Bostadspolitiskt program (2025)
- Kulturmiljöprogram för tätorten (2013)
- Kulturmiljöutredning (2024)
- Lokalt åtgärdsprogram för Valloxen och Lövstaån (2025)
- Lokalt åtgärdsprogram för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån (2023)
- Jordbruksmarksutredning (2023)
- Skyfallskartering (2024)

Regionala styrdokument

Det finns flera regionala styrdokument som översiktsplanen bör beakta och avsnittet presenterar de delarna som framför allt berör Knivsta kommun från varje styrdokument.

Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Strategin fokuserar på tre huvudsakliga områden; en region för alla, en hållbart växande region och en nyskapande region.

Den utveckling som beskrivs generellt i strategin kan sättas i ett Knivsta kommunperspektiv och kommer beaktas i arbetet med att ta fram Knivsta kommuns nya översiktsplan.

Exempel på utveckling är:

- En hållbar växande region beskriver livsmiljöer för både djur, växter och människor.
- Att förtätning inte bör ske på bekostnad av existerande värden som till exempel naturvärden.
- Ökad självförsörjningsförmåga är ett viktigt steg i att skapa ett mer robust samhälle och därmed en hållbar växande region.
- Att skapa attraktiva bostadsmiljöer och närhet till arbete och utbildning lockar fler människor att flytta till Uppsala län och därmed säkra kompetensen för länets företag och organisationer.

Knivsta kommun nämns specifikt i följande:

- Utbyggnaden av Ostkustbanan bland annat genom Knivsta ska bidra till ett mer effektivt och tillgängligt transportnät.
- Gällande bostadsutveckling och tillskapandet av god bebyggd miljö redogör utvecklingsstrategin några av regionen stora utvecklingsområden, däribland Alsike.

Under år 2025 är en reviderad utvecklingsstrategi för region Uppsala under framtagande.

Koppling till planförslaget

Följande är i linje med utvecklingsstrategin:

- Planförslaget pekar ut flera gröna samband och den landskapsekologiska analysen pekar ut värdefulla naturmiljöer.
- Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och anger att jordbruksmark inte ska utvecklas på.
- Planförslaget innehåller fler riktlinjer som rustar kommunen för ett förändrat klimat.
- Planförslaget innehåller flera riktlinjer kopplat till attraktiva bostadsmiljöer.
- Arbete pågår med två nya spår på ostkustbanan och ny station i Alsike.
- Alsike pekas ut som tätort att utveckla, med framför allt småhus.

Delregionala utvecklingsplanen för Arlanda regionen

Den delregionala utvecklingsplanen syftar till att samordna Arlandaregionen i utvecklings- och tillväxtfrågor inom näringsliv, bostäder och transportinfrastruktur. Knivsta kommun utgör en del av Arlandaregionen och genom kommunen går flera viktiga transportsamband. Den delregionala utvecklingsplanen uttrycker ambitionen att utveckla Ostkustbanan och bland annat Knivsta station för att öka kapaciteten och därmed tillgängligheten till Arlandaregionen. Även åtgärder längs E4:an lyfts av planen för att öka tillgängligheten till Arlandaregionen, däribland en trafikplats mellan Uppsala och Alsike.

Koppling till planförslaget

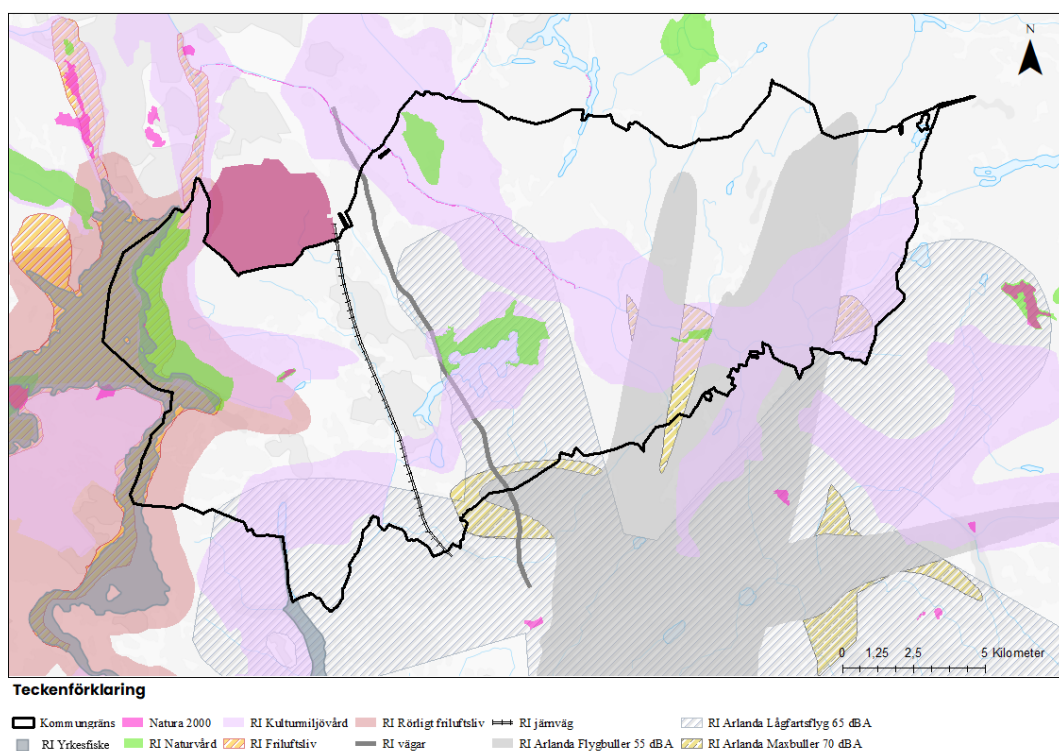
Arbete pågår, i linje med utvecklingsplanen, med två nya spår längs befintlig sträckning och ny station i Alsike, samt ny trafikplats mellan Uppsala och Alsike, i höjd med Mora stenar.

Riksintressen och skyddade områden

Riksintressen

I Knivsta kommun finns följande typer av riksintressen (Figur 1):

- Natura 2000-områden
- Riksintresse för naturvård
- Riksintresse för friluftsliv
- Riksintresse för rörligt friluftsliv
- Riksintresse för kulturmiljövård
- Riksintresse för yrkesfiske
- Riksintresse för kommunikation
- Riksintresse för totalförsvar

Figur 1. Riksintressen i kommunen.

Natura 2000

Ett Natura 2000-område är ett nätverk av skyddade naturområden i Europa, som skapats för att bevara värdefulla naturtyper samt växt- och djurarter. I Knivsta kommun finns tre Natura 2000-områden skyddade enligt habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG): Morga, Rickebasta alsumpskog och Sävjaån-Funbosjön. Knivsta kommun har inga Natura 2000-områden som är skyddade enligt fågeldirektivet (Rådets direktiv 2009/147/EG).

Riksintresse för kulturmiljövård

Uttekandet av ett riksintresse för kulturmiljövården grundar sig på en bedömning av landskapets fysiska innehåll och egenskaper med avseende på möjligheten att förstå väsentliga delar av samhällets kulturhistoriska utveckling. I Knivsta kommun finns fyra riksintresseområden för kulturmiljövård: Alsike (C40B), Landskapet kring Valloxen och Säbysjön (C45), Långhundraleden (C41) och Vassunda (C46).

Riksintresse för naturvård

Ett område utses till riksintresse för naturvård för att skydda nationellt viktiga naturvärden och bidra till att bevara Sveriges naturlandskap och biologiska mångfald. Inom Knivsta kommun finns fem riksintressen för naturvård: Kungshamn-Morga, Rickebasta alsumpskog, Lagga, Valloxenområdet samt Hönsgärde.

Riksintresse för friluftsliv

Ett riksintresse för friluftsliv är ett område som pekas ut som har särskilt goda förutsättningar för människors vistelse och upplevelser i natur- och kulturlandskap. I Knivsta kommun finns ett riksintresse för friluftsliv: Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån.

Riksintresse för rörligt friluftsliv

Ett riksintresse för rörligt friluftsliv är ett område som har pekats ut för att skydda dess värden för turism och friluftsliv från exploatering. Dessa områden kännetecknas av naturgivna förutsättningar som bra vatten, varierande terräng, och sammanhängande gröna stråk. I Knivsta kommun finns ett riksintresse för rörligt friluftsliv: Ekoln.

Riksintresse för yrkesfiske

Riksintresse för yrkesfiske är nationellt viktiga områden i havet, sjöar och hamnar som skyddas i enlighet med miljöbalken för att säkra att yrkesfisket kan fortsätta bedrivas. Knivsta kommun finns ett riksintresseområde för yrkesfiske: Mälaren.

Riksintresse för kommunikation

Ett riksintresse för kommunikation är ett geografiskt område som har nationell betydelse för exempelvis väg-, järnvägs-, flyg- eller sjöfart, samt elektronisk kommunikation, enligt miljöbalken. Dessa områden ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra anläggningarnas tillkomst eller utnyttjande.

Kommunen har följande riksintressen för kommunikation:

- Järnväg av riksintresse är Ostkustbanan.
- Väg av riksintresse är väg E4:an.
- Flygplats av riksintresse är Arlanda, där Knivsta berörs av influensområde.

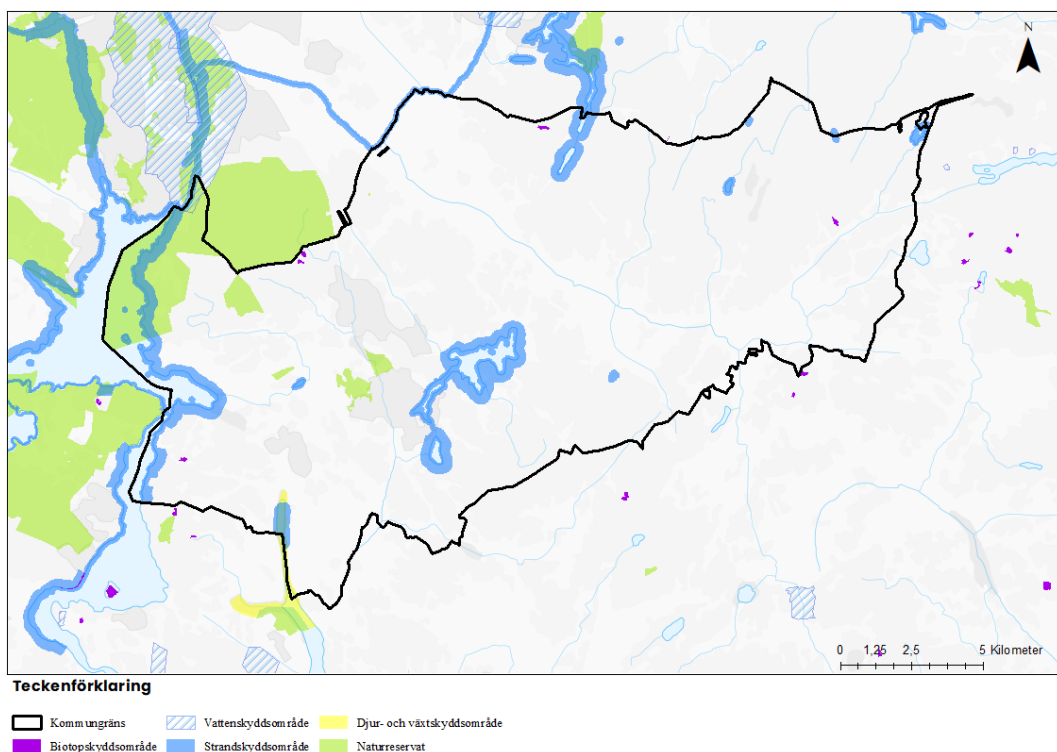
Riksintresse för totalförsvar

Riksintresset för totalförsvarets militära del i Knivsta kommun berörs av riksintressena Uppsala övningsflygplats samt väderradar Arlanda. Området berör en större del av kommunen. Riksintressena har en omgivningspåverkan i form av krav på hinderfrihet som berör kommunen. Redovisningen av riksintressena omfattar således influensområden i form av stoppområde för höga objekt och influensområde för väderradar. Samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el utgör riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen.

Skyddade områden

I Knivsta kommun finns följande skyddade områden enligt 7 kap. MB (Figur 2):

- Naturresevat
- Biotopskyddsområde
- Strandskyddsområde
- Vattenskyddsområde
- Växt- och djurskyddsområde

Figur 2. Skyddade områden i kommunen.

Naturresevat

Ett naturresevat är ett område som har extra höga naturvärden och som skyddas för att bevara biologisk mångfald, naturmiljöer eller för att tillgodose behov av friluftsliv. Knivsta kommun har sex naturresevat: Kungshamn-Morga, Södra

Lunsen, Rickebasta alsumpskog, Ängbyskogen, Gredelby hagar och Trunsta träsk samt Moralundsskiftet.

Biotopskyddsområde

Ett biotopskyddsområde är ett område där små mark- och vattenområden (biotoper) är skyddade. Det handlar om områden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. I Knivsta kommun finns det flera biotopskyddsområden.

Strandskyddsområde

Ett strandskyddsområde innebär att mark och vatten inom ett visst avstånd från strandlinjen har särskilda regler för bebyggelse och förändringar, för att bevara naturvärden och allmänhetens tillgång. Strandskydd finns vid många av Knivsta kommuns vattendrag och sjöar. Skyddet gäller generellt 100 meter från strandkanten, både på land och ner i vatten. Detta skydd kan utökas till 300 meter om detta anses lämpligt.

Vattenskyddsområde

Ett vattenskyddsområde är ett område instiftat för att skydda dricksvattenresurser, såsom grundvatten eller vattentäkter från föroreningar. Knivsta kommun har inga egna vattenskyddsområden, men en mindre del av Uppsala- och Vattholmaåsarna ligger i kommunen.

Djur- och växtskyddsområde

Ett djur- och växtskyddsområde är ett geografiskt område där skyddet riktas särskilt mot vissa djur- eller växtarter som behöver bevaras, exempelvis genom regler för hur marken får brukas eller förändras. I Knivsta kommun finns det ett djur- och växtskyddsområde vid Alasjön.

Avgränsningar

Tidsmässig avgränsning

Översiktsplanen har en planeringsperiod som sträcker sig fram till år 2035, med en långsiktig planhorisont till år 2050. Miljöbedömningen utgår därför från att identifiera och bedöma miljöpåverkan som kan uppstå inom kommunen under denna tidsperiod – i första hand fram till år 2035, men även med ett övergripande perspektiv på konsekvenser fram till år 2050.

Geografisk avgränsning

Miljöbedömningen omfattar i första hand Knivsta kommuns geografiska område, i enlighet med översiktsplanens avgränsning. Bedömningen fokuserar på de

miljöeffekter som uppstår inom kommunen till följd av föreslagna utvecklingsinriktningar och planerade åtgärder. I de fall planens genomförande bedöms medföra direkta konsekvenser även utanför kommunens gränser redovisas även dessa i miljöbedömningen.

Avgränsning miljöaspekter

De miljöaspekter som bedöms ingå i miljökonsekvensbeskrivning är:

- Kulturmiljö, landskap och bebyggelse
- Vatten och vattenmiljö
- Naturmiljö och rekreation
- Klimat och klimatanpassning
- Risk, hälsa och livsmiljö
- Hushållning med resurser

Avgränsningssamråd genomfördes den 27 oktober till och med 24 november 2025. Länsstyrelsen inkom med yttrande den 27 november 2025, där de instämmer med avgränsningen.

Metod och bedömningsgrunder

Miljöbedömningen görs med stöd av miljöbalken (1998:808) och krav på planering som ställs i plan- och bygglagen (2010:900).

Bedömningsmetod

Bedömningen görs enligt en bedömningsskala består av tre bedömningsnivåer; positiva, obetydliga och negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet (Tabell 2).

Tabell 2. Bedömningsnivåer med motivering.

Bedömning	Motivering
Positiva konsekvenser	Planens innehåll bedöms ha potential att förstärka den bedömda miljöaspekten jämfört med nollalternativet.
Obetydliga konsekvenser	Planens innehåll bedöms inte märkbart förstärka eller påverka den bedömda miljöaspekten jämfört med nollalternativet.
Negativa konsekvenser	Planens innehåll bedöms medföra en ökad risk för att den bedömda miljöaspekten försvagas jämfört med nollalternativet.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken år 1999. Miljökvalitetsnormerna regleras i 5 kap. miljöbalken och infördes för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor

som till exempel trafik och jordbruk. En miljö kvalitetsnorm kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett visst ämne) men kan även beskrivas i ord.

Miljö kvalitetsnormer som är aktuella att ta i beaktande inför den nya översiktsplanen är de som gäller för utomhusluft, omgivningsbuller och yt- och grundvattenförekomster.

Utomhusluft

Miljö kvalitetsnormen för utomhusluft regleras i Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) och syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att ange gränser för luftföroreningar. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som är bindande koncentrationnivåer för olika luftföroreningar som inte får överskridas. Det finns normer för kvävedioxid/kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Omgivningsbuller

Miljö kvalitetsnormen för omgivningsbuller, regleras i förordning om omgivningsbuller (SFS 2004:675) och är en målsättningsnorm, vilket innebär en strävan efter att undvika skadliga hälsoeffekter från omgivningsbuller, men det finns inga specifika nivåer som måste uppnås till ett visst datum.

Yt- och grundvattenförekomster

Miljö kvalitetsnorm för yt- och grundvattenförekomster, regleras i vattenförvaltningsförordning (SFS 2004:660) och är juridiskt bindande och beskriver vilken kvalitet som vattenförekomsten ska uppnå vid en viss tidpunkt. Huvudregeln innebär att samtliga vattenförekomster ska ha uppnått en god status. Utifrån undersökning och klassificering av vattenförekomsters nuvarande status fastställs en tidpunkt då normen ska uppnås. Det övergripande målet är att uppnå god status för alla yt- och grundvattenförekomster och att vattenkvaliteten inte får försämrats. Status för ytvatten delas in i ekologisk och kemisk status och i kvantitativ och kemisk status för grundvatten.

Miljö kvalitetsmål

Regeringen antog år 1999 miljö mål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljö arbetet ska leda till (Sveriges miljö mål, 2025). Miljö målssystemet innehåller ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål med preciseringar och ett antal etappmål. Generationsmålet är det övergripande målet som anger att miljö politiken ska lämna över ett samhälle där de stora miljö problemen är lösta till nästa generation, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Etappmålen ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och identifierar en önskad omställning

av samhället. Miljökvalitetsmålen beskriver det förväntade tillståndet för miljön efter det svenska miljöarbetet

Miljökvalitetsmålen har i varje län anpassats och preciserats i regionala mål. Uppsala län har antagit alla miljökvalitetsmål förutom Storslagen fjällmiljö, eftersom denna inte är relevant för länet. Knivsta kommun har ansvar för att se till att miljökvalitetsmålen uppfylls på lokal nivå.

Den nya översiktsplanen bedöms beröra; *Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.*

Miljökonsekvenser

Miljökonsekvensbeskrivningen ska enligt 6 kap. 11 § p. 4 MB innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra. I detta kapitel beskrivs miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om översiktsplanen genomförs och det som kan antas komma att påverkas betydligt av planen. En jämförelse görs mot nollalternativet.

I en översiktsplan framgår inte utformning och placering av bebyggelse vilket gör att bedömningarna av dess miljöpåverkan inte kan bli lika specifika som för ett planprogram eller detaljplan. Detta medför osäkerheterna i bedömningarna, vilket generellt sett resulterar i mer negativa bedömningar. Vid detaljplanering av utpekade områden kan risken för negativ påverkan i specifika områden minskas genom riktade val vid utformningen av bebyggelsen och genomförande av åtgärder.

Kulturmiljö, landskap och bebyggelse

Förutsättningar

Knivsta kommun är en kulturbygd med lång historia, vilket har lämnat spår i landskapet. Riksantikvarieämbetet beskriver riksintressena i kommunen som kulturlandskap med många fornlämningar, herrgårdslandskap, välbevarade gårdsmiljöer, ekbackar, torpmiljöer, gravfält samt medeltida kyrkor. Riksintresse som finns i kommunen är Alsike (C40B), Vassunda (C46), Landskapet kring Valloxen och Säbysjön (C45) och Långhundraleden (C41). Även exploatering med ny bebyggelse eller infrastruktur som sker utanför riksintresseområdena kan påverka de värden som ligger inom riksintresset. Dessa kulturmiljöer kräver att all bebyggelseutveckling planeras med hänsyn till kulturmiljön, såväl inom riksintressena som i närheten.

Knivsta kommun har 19 områden med områdesbestämmelser i både tätorterna och landsbygden, som beslutades när kommunen var en del av Uppsala kommun. Områdesbestämmelser kan reglera användning av mark och bebyggelse, till exempel för att bevara en viss karaktär i ett område eller för att säkerställa lämplig utveckling.

Tätorterna Knivsta och Alsike har ett antal värdefulla kulturmiljöer i form av främst byggnader och gårdsmiljöer. Kulturmiljöprogrammet för Knivsta tätort (Knivsta kommun, 2013) beskriver tätortens historia och hur dess kulturarv ska förvaltas. I programmet beskrivs bland annat hur Knivsta vuxit fram genom åren med olika typer av bebyggelse som har präglats av de olika tidernas ideal om stil och funktion.

Inom Knivsta kommuns finns det fyra byggnadsminnen, ett statligt och tre enskilda. Det är Flottsundsfyr (enskilt), Krusenbergs herrgård (enskilt), Skottsila före detta mönsterskrivarboställe (enskilt) och Mora stenar (statligt).

Det finns flera fornlämningar (registrerade av Riksantikvarieämbetet) av olika slag inom hela kommunen. Fasta fornlämningar har ett generellt lagskydd enligt kulturmiljölagen (1988:950). Detta omfattar även fornlämningar som exempelvis upptäcks i samband med detaljplanearbete och byggnadsarbeten. Skyddet omfattar även ett område runt varje fornlämning. Många av kommunens fornlämningar inkorporeras även inom de miljöer och riksintressen som skyddas och pekats ut av kommunen och staten.

Kulturmiljöutredningen (Knivsta kommun, 2024) redovisar en kortfattad beskrivning om kommunens historiska utveckling. Utredningen identifierar 23 särskilt värdefulla kulturmiljöer.

Efter utveckling av bostadsrätter och hyresrätter i tätorterna Knivsta och Alsike finns det enligt det bostadspolitiska programmet (Knivsta kommun, 2025) en efterfrågan och rådande brist på småhus, radhus och äganderätter. Knivsta kommun har som mål att öka andelen småhus och utveckla olika delar av kommunen, tätort som landsbygd. Vid utveckling redogör det bostadspolitiska programmet att hänsyn ska tas till befintliga värden, till exempel kulturvärden och jordbruksmark.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Landskapet kring Valloxen och Säbysjön (C45) påverkas av föreslagen utveckling av Ar samt rekreation och gröstruktur runt Valloxen och utvecklingen av tätorterna. Denna bedöms däremot leda till mindre konsekvenser för kulturmiljön jämfört med nollalternativet som kräver ett större markanspråk. Planförslaget preciserar att strandpromenaden inte nödvändigtvis behöver gå längs vatten hela sträckan vilket skapar ett större utrymme att anpassa utifrån kulturmiljön.

Nollalternativet bedöms även påverka Alsike (C40B) genom utbyggnad väster om järnvägen.

Utveckling av tätorterna Knivsta och Alsike berör områden som inkluderar flera fornlämningar och även i övrigt värdefulla kulturmiljöer. Områdesbestämmelser i tätorterna ger en möjlighet att värna områden med höga kulturvärden. Vidare redogör planförslaget för olika riktlinjer som ytterligare visar på hänsyn till dessa värden.

Utveckling av bebyggelse och infrastruktur kan komma att påverka jordbruksmark med höga kulturvärden. Jordbruksmark är även ett nationellt intresse vilket innebär att det krävs en utredning som visar på att det inte går att lösa exploatering på annan plats, samt att det är av samhällsviktigt intresse.

Genom att verka för att bevara de stora grönområdena och kopplingarna mellan dem inom tätorterna, bevaras också landskapsbilden i stor mån. Landskapsbilden störs dock redan idag av järnvägen och E4:an vilka verkar som visuella och fysiska barriärer. Utbyggnaden av järnvägen kan förstärka upplevelsen av järnvägen som fysisk och visuell barriär.

Kommunens ambition att utveckla enligt kommunens bostadspolitiska mål (Knivsta kommun, 2025) samtidigt öka andelen småhus i tätort kan kräva ett stort markanspråk vilket kan leda till att både jordbruksmark tas i anspråk och att kulturmiljöer påverkas. Nollalternativet fokuserar med på förtätning, vilket kan leda till mindre markanspråk och underlätta att spara värdefulla kulturmiljöer men samtidigt påverka kulturmiljöerna negativt på grund av skala och täthet.

Landsbygden

Alsike (C40B) och Vassunda (C46) berörs av planförslagets ambition att öka cykelbarheten längs länsväg 255, och ökar även tillgängligheten till områdena. Vassunda (C46) kan på sikt påverkas av föreslagen utveckling av en sydlig trafikplats med tillhörande väginfrastruktur. Vidare anses Landskapet kring Valloxen och Säbysjön påverkas av utvecklingen av cykelbarheten längs väg 77. Långhundraleden (C41) påverkas av föreslagen utveckling av Lagga och bebyggelseutvecklingen längs kollektivtrafiknära stråk som binder samman Husby-Långhundra med Knivsta tätort. Nollalternativet bedöms påverka Landskapet kring Valloxen och Säbysjön (C45) genom utvecklingen i Spakbacken/Östuna och området söder om Nor.

Utveckling av bebyggelse och infrastruktur kan komma att påverka jordbruksmark med höga kulturvärden. Jordbruksmark är också ett nationellt intresse vilket innebär att det krävs en utredning som visar på att det inte går att lösa exploatering på annan plats och att det är av samhällsviktigt intresse.

Utveckling på landsbygden, såsom Vassunda, berör områden som inkluderar flera fornlämningar och även i övrigt värdefulla kulturmiljöer. Detta skiljer sig inte från nollalternativet.

Kulturmiljöutredningen (Knivsta kommun, 2024) pekar ut ytterligare viktiga kulturmiljöer i kommunen och anger riktlinjer för vad som krävs för nybyggnationer i dessa områden, vilket minskar riskerna att hänsyn till kulturvärden missas i bygglovsprövningen även utanför områden med riksintresse. Även områdesbestämmelser finns i Lagga, Husby-Långhundra och till viss del i Vassunda, där det skapas en möjlighet att värna områden med höga kulturvärden.

Alsike kyrka berörs av planförslagets ambition att öka cykelbarheten längs länsväg 255. Detta skiljer sig inte från nollalternativet.

Genom att verka för att bevara de stora grönområdena och kopplingarna mellan dem på landsbygden, bevarar man i stor mån också landskapsbilden. Landskapsbilden störs dock redan idag av järnvägen och E4:an vilka verkar som visuella och fysiska barriärer. Utbyggnaden av järnvägen kan förstärka upplevelsen av järnvägen som fysisk och visuell barriär.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för kulturmiljö, landskap och bebyggelse:

- Verka för att behovet av bostäder möts
- Utveckla bebyggelse i utpekade områden och längs kollektivtrafiknära stråk
- Verka för en hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden
- Beakta jordbruksmarkens värden vid utveckling
- Utveckla bebyggelse med arkitektonisk omsorg
- Tillämpa en balanserad och hållbar utbyggnadsordning och takt
- Utveckla innehållsrika och offentliga attraktiva rum
- Skapa förutsättningar för god bebyggd miljö
- Utveckla den moderna trädgårdsstaden
- Beakta kulturlandskapet som besöksmål
- Beakta och synliggör fornlämningar vid utveckling och planering
- Ta tillvara och bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer
- Beakta och bevara landskapsbilden
- Beakta lagskyddade områden för kulturmiljön

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av kulturmiljö, landskap och bebyggelse än nollalternativet. Planförslaget bedöms påverka riksintressen för kulturmiljövården i mindre utsträckning än nollalternativet. Däremot kan det krävas ett större markanspråk vid utveckling av småhus vilket kan försvåra möjligheten att undvika anspråk av värdefulla kulturmiljöer och jordbruksmark.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av kulturmiljö, landskap och bebyggelse än nollalternativet. Kulturmiljöutredningen pekar ut särskilt värdefulla områden även utanför riksintresseområden vilket skapar ett bättre skydd vid nybyggnation än tidigare.

Preliminärt bedöms planförslaget positiva konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Vatten och vattenmiljön

Förutsättningar

I Knivsta kommun finns totalt 16 ytvattenförekomster och fem grundvattenförekomster enligt förvaltningscykel 3. Ytvattenförekomsterna utgörs av tre sjöar och 13 vattendrag. Alla åar och bäckar i Knivsta kommun rinner så småningom ut i Mälaren. Nästan alla åar och sjöar har problem med övergödning, främst på grund av utsläpp från jordbruk och enskilda avlopp. Knivstaån, Pinglaström, Lövstaån och Valloxen är även påverkade av dagvatten från tätorterna Knivsta och Alsike.

Endast en av Knivsta kommuns ytvattenförekomster uppnår god ekologisk status (Vidboån, SE661938-162535). Ingen vattenförekomst uppnår god kemisk status, eftersom kvicksilver och bromerad difenyleter överskrider gränsvärdet för god kemisk status i samtliga av Sveriges ytvatten. Om man bortser från dessa ämnen är det sex vattenförekomster som inte bedöms uppnå god kemisk status.

Alla fem grundvattenförekomsterna är sand- och grusförekomster. Tre av grundvattenförekomsterna är klassade till god kvantitativ status och god kemisk status samt två är klassade till god kvantitativ status och otillfredsställande kemisk status.

Knivsta kommun genomkorsas av två större åsar som är kommunens största och viktigaste grundvattenmagasin. Uppsalaåsen går i nord-sydlig riktning utefter Ekolns östra strand och Östunaåsen löper utefter Storåns dalgång.

Knivsta kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan. Planförslaget pekar dock inte ut vilka områden som har behov av att VA (vatten och avlopp) ska lösas i ett större sammanhang.

Dricksvatten till tätorterna Knivsta och Alsike kommer från Mälaren via Görvälns vattenverk i Järfälla kommun. Dricksvattenledningen från Järfälla har god kapacitet även för en ökad befolkning. Systemet är däremot sårbart eftersom det bara finns en ledning från Märsta och att det inte finns någon reservvattentäkt vid störning. Norrvatten arbetar med att ta fram en reservvattenförsörjning. I Lagga

kyrkby och i Vassunda finns också två mindre kommunala vattenverk som baserar sig på uttag från grundvatten och det finns inte mer kapacitet att ansluta ytterligare hushåll till dessa vattentäkter. I övriga delar av kommunen säkerställs dricksvatten från enskilda vattentäkter. Grundvattentillgången i Knivsta kommun varierar från bristfällig till god, och kan variera inom samma område (närliggande brunnar).

Avloppsvattnet från tätorterna Knivsta och Alsike behandlas i Knivsta reningsverk. Knivsta reningsverk kommer att läggas ner och en överföringsledning till Käppala reningsverk (Lidingö) kommer att färdigställas år 2028. Det finns också tre mindre kommunala reningsverk (Vassunda, Lagga kyrkby och Västersjö). Det finns cirka 2 300 enskilda avloppsanläggningar i kommunen. Kunskapen om statusen på dessa är låg, men det är sannolikt att många är gamla och i behov av upprustning. Det finns några större gemensamhetsanläggningar för avlopp som drivs av samfällighetsföreningar.

I Knivsta kommun finns det flera större och mindre dagvattenanläggningar inom eller i anslutning till VA-huvudmannens verksamhetsområde för dagvatten. I Alsike, som huvudsakligen avvattnas till Pinglaström, finns fyra dagvattendammar för rening och fördröjning av dagvatten, ett magasin för fördröjning av dagvatten samt en våtmark för rening av dagvatten. I Knivsta tätort finns två anläggningar för fördröjning av dagvattenflöden, men mycket av dagvattnet går till recipienterna Knivstaån eller Valloxen utan någon särskild rening. Knivsta kommun håller på att ta fram en dagvattenstrategi.

För tätorternas sjöar och vattendrag finns det lokala åtgärdsprogram (WRS, 2023; WRS, 2025) framtagna med åtgärdsförslag för att förbättra den ekologiska statusen, både för att minska fosfor och förbättra hydromorfologin.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Ytvattenförekomster i tätorten påverkas vid utveckling av tätorterna Knivsta och Alsike. Valloxen (SE662383-161313) har dålig ekologisk status och god kemisk status, med undantag för kvicksilver och bromerad difenyleter. Knivstaån (SE662439-656579) har dåligt ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Pinglaström (SE662938-160925) har måttlig ekologisk status och god kemisk status, med undantag för kvicksilver och bromerad difenyleter. Lövstaån (SE662018-161144) har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vattenförekomsterna har en beslutad miljökvalitetsnorm år 2033.

Kommunen har tagit fram lokala åtgärdsprogram för Ekebyån, Pinglaström och Knivstaån (WRS, 2023) samt för Valloxen och Lövstaån (WRS, 2025), vilket pekar ut lämpliga områden för att genomföra förbättringsåtgärder. Om åtgärdsarbete genomförs kommer det innebära positiva effekter för tätortens vattenförekomster. Det krävs framåt ett arbete att genomföra

förbättringsåtgärderna för att nå MKN. Det är även viktigt att dagvattenstrategin färdigställs för att inte riskera att dagvattensituationen försämras i tätorterna.

Kommunens system för vatten och avlopp påverkas av utbyggnad inom tätorterna. En anslutning till Käppala reningsverk innebär positiva miljöeffekter för framför allt Knivstaån, men i förlängningen Garnsviken och Mälaren. Det innebär samtidigt att mängden renat avloppsvatten släpps ut i vattenförekomsten Askrikefjärden (SE592290-181600) ökar. Den är klassad som otillfredsställande ekologiska status och uppnår ej god kemisk status.

Planförslaget tydliggör till skillnad från nollalternativet inte vilka områden som är prioriterade för anslutning till kommunalt VA. Det finns heller inte någon giltig VA-plan och vattentjänstplanen är ännu inte färdig, vilket medför att det inte finns en genomarbetad plan för hur områden med behov av VA ska lösas i ett större sammanhang. Det är viktigt att en prioritering sker för att inte försämra för tätorternas ytvattenförekomster eller skapa olägenheter för människors hälsa.

Runt sjön Valloxen kommer bebyggelsen att krypa närmare sjön, men det kommer även planeras för möjligheten till strandnära promenad på västra sidan. Verksamhetsområdet Ar kan komma att utvecklas norrut vilket berör Lövstaån norr om Valloxen. Pinglaström och Knivstaån, som rinner genom tätorterna Alsike och Knivsta berörs av planerad förtätning av centralorterna, men mellan orterna går bäcken i det område som är avsatt som grönområde.

Landsbygden

Utveckling i Lagga och Husby-Långhundra kan påverka Östunaåsen. Utöver Lagga och Husby-Långhundra påverkar nollalternativet Östunaåsen genom utveckling i Spakbacken/Östuna.

Grundvattenförekomsterna påverkas av utveckling i framför allt Lagga, vilket även nollalternativet gör. Utvecklingen i Lagga och Husby-Långhundra påverkar vattenförekomsten Storån (SE644997-563253) som har måttlig ekologisk status och god kemisk status, med undantag för kvicksilver och bromerad difenyleter. Detta bedöms inte heller skilja sig från nollalternativet. Det är viktigt att lokala åtgärdsprogram tas fram för de vattenförekomster som finns på landsbygden, vilket även planförslaget föreslår. Vattenförekomsterna på landsbygden har en beslutad miljökvalitetsnorm åt 2027 alternativt år 2033.

En utbyggnad av Lagga och Vassunda påverkar dricksvattenkapaciteten och måste hanteras genom exempelvis gemensamma anläggningar eller utbyggnad av kommunalt VA, vilket inte presenteras i någon plan.

Planförslaget tydliggör till skillnad från nollalternativet inte vilka områden som är prioriterade för anslutning till kommunalt VA. Det finns heller inte någon giltig VA-plan och en vattentjänstplan är ännu inte färdigställd. Prioritering av utveckling av vattentjänster är viktig för att inte försämra för landsbygdens ytvattenförekomster eller skapa olägenheter för människors hälsa.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för vatten och vattenmiljö:

- Beakta lagskyddade områden för vattenmiljön
- Värna om vattenfrågor i planeringen
- Verka för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten
- Utbyggnad av VA-områden ska utgå från behovsbedömningar
- Långsiktig vattenförsörjning ska säkras
- Verka för en god dagvattenhantering
- Verka för minskad andel hårdgjord yta vid utveckling

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av vatten och vattenmiljön än nollalternativet. En ökning av bebyggda och hårdgjorda ytor innebär att sjöar och vattendrag riskerar att påverkas negativt av föroreningar och grumling via dagvatten. Lokala åtgärdsprogram har tagits fram vilket förbättrar möjligheterna för kommunen att arbeta med åtgärder för att förbättra statusen för tätorternas vattenförekomster. Riktlinjer tydliggör att arbete ska prioriteras och det finns utpekade ytor för var åtgärder ska genomföras. För att inte försämra för vatten och vattenmiljön genom bristfälliga VA-anläggningar och dagvattenlösningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan och dagvattenstrategi fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av vatten och vattenmiljön än nollalternativet. På landsbygden och i mindre samhällen är det främst utsläpp av bristfälligt renat vatten från enskilda avloppsanläggningar som riskerar att öka när befolkningen ökar. För att inte försämra för vatten och vattenmiljön genom bristfälliga VA-lösningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Naturmiljö och rekreation

Förutsättningar

Knivsta kommun har fem riksintressen för naturvård (Kungshamn-Morga, Rickebasta alsumpskog, Lagga, Valloxenområdet samt Hönsgärde) samt tre Natura 2000-områden (Morga, Rickebasta alsumpskog och Sävjaån-Funbosjön). Inom kommunen finns det även sex naturreservat (Kungshamn-Morga, Södra Lunsen, Rickebasta alsumpskog, Ängbyskogen, Gredelby hagar och Trunsta träsk samt Moralundsskiftet).

Knivsta tätort består av allt från obebyggda större naturområden och parkmark till villaträdgårdar och träd i gatumiljöer. Alsike tätort består av skogsområden både mellan och runt om bostadsområdena samt parker.

Grönstrukturen i Knivsta kommun är fragmenterad och det finns barriärer som kan ha påverkan på möjligheten för spridningen av arter, exempelvis större vägar och bebyggelse. Vissa miljöer utgör särskilt viktiga habitat, och spridningssamband mellan dessa kan vara avgörande för en arts fortlevnad. Genom en landskapsekologisk analys (Knivsta, 2025) har särskilt viktiga platser och samband för spridning identifierats för nätverken barrskog, lövskog och gräsmark.

För barrskog finns det flera gröna samband, bland annat från Lunsen mot skogarna på östra landsbygden via tätorterna Alsike och Knivsta. För lövskog finns det viktiga samband längs Valloxen och Mälaren. För gräsmark utgör kraftledningsgatorna de främsta gröna sambanden.

Kommunen har även tagit fram en jordbruksmarksutredning (Ekologigruppen, 2023) som bland annat påvisar jordbruksmarkens naturvärden och upplevelsevärden.

Det finns ett riksintresse för rörligt friluftsliv (Ekoln) samt ett riksintresse för friluftsliv (Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån).

Inom Knivsta kommun finns det gott om områden som är värdefulla för rekreation, friluftsliv och folkhälsa. Det finns stora obrutna naturområden och ett vackert kulturlandskap samt sjöarna Valloxen och Mälaren. Upplandsleden sträcker sig genom kommunen.

De tätortsnära skog- och naturområden är populära rekreationsområden för boenden i Knivsta och även besökare. Skogarna som pekas ut i planförslaget är detsamma som i nollalternativet. Vid Valloxen finns friluftsområdet Kölängen (kommande naturreservat) med stigar och närhet till vatten. Ängbyskogen är ett kommunalt naturreservat i västra delen av Knivsta tätort med rekreativa värden i form av stigar och mötesplatser. Vidare utgör Gredelby hagar och Trunsta Träsk, Margaretaskogen, Hammaren samt närnatur runtom Alsike viktiga platser för friluftslivet och rekreation i båda tätorterna.

Sjöarna och vattendragen i Knivsta kommun utgör viktiga platser för rekreation. Sjöarna, såsom Valloxen, Edasjön och Mälaren, ger möjligheter för bad, båtliv, strandpromenader, vattenaktiviteter och skridskoåkning.

Landsbygden består till stor del av omväxlande uppodlade marker och skogsområden av olika storlek. I de norra delarna av kommunen, både i väst och öst, finns större områden med barrdominerad skog, exempelvis Lunsen. Östra landsbygden domineras av stora skogar mot Almunge av Storåns odlingslandskap. I de centrala delarna av kommunen karaktäriseras landskapsbilden av ett mosaikartat landskap med fragmenterade skogsområden. Kungshamn-Morga vid Mälaren och Lunsen erbjuder tysta områden för återhämtning.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Riksintresset Valloxen påverkas av föreslagen utveckling av rekreation och grönsstruktur runt Valloxen genom att västra delen tillgängliggörs med en strandnära promenad. Denna bedöms däremot leda till mindre konsekvenser för naturmiljön jämfört med nollalternativet, då ett mindre anspråk på naturmarken skulle krävas. Planförslaget preciserar att strandpromenaden inte nödvändigtvis behöver gå längs vatten hela sträckan vilket skapar ett större utrymme att anpassa utifrån naturmiljön och utformas på ett sätt som gör att djurens åtkomst till vattnet beaktas.

Utveckling av bebyggelse och infrastruktur kan komma att påverka de utpekade områdena i jordbruksmarksutredning (Knivsta kommun, 2025) och påverka jordbruksmark med höga naturvärden och upplevelsevärden. Det är viktigt att hänsyn tas till dessa områden vid planering. Jordbruksmark är också ett nationellt intresse vilket innebär att det krävs en utredning som visar på att det inte går att lösa exploatering på annan plats och att det är av samhällsviktigt intresse.

Jämfört med nollalternativet finns ett större fokus på de gröna kopplingarna. Utöver kopplingen från Lunsen via Trunsta träsk ner till Valloxen pekas fler viktiga gröna kopplingar ut i planförslaget, viktiga för nätverken barrskog, lövskog och barrskog.

Generellt biotopskydd gäller för speciella typer av biotoper som är sällsynta och kan hysa hotade arter, till exempel åkerholmar, småvatten i jordbruksmark och stenmurar. I första hand ska alla åtgärder som riskerar att skada en plats med biotopskydd undvikas, i andra hand kan dispens sökas, vilket kan ges av länsstyrelsen i speciella fall. Risken för påverkan av biotopskyddade platser bedöms inte skilja sig från nollalternativet.

Kommunens ambition att utveckla enligt kommunens bostadspolitiska mål (Knivsta kommun, 2025) och samtidigt öka andelen småhus i tätort kan kräva ett stort markanspråk vilket kan leda till att naturmiljöer, framför allt närnatur tas i

anspråk och även jordbruksmark med naturvärden påverkas. Nollalternativet tillåter en större täthet vilket kan göra att fler grönområden kan bevaras. Planförslaget pekar ut samma tätortsnära skog som nollalternativet. Planförslaget innehåller ingen tydlig strategi för hur en utveckling av tätorterna ska ske som inte riskera att närnatur försvinner eller tar bort möjligheten att nyskapa mindre parker och grönområden i de centrala kvarteren. Dock redogör planförslaget att grönska ska integreras och tillgängliggöras i samband med utvecklingen av tätorterna Knivsta och Alsike.

Avsikten i planförslaget är att på sikt att ändra karaktären på befintliga grönområden i tätorten så att de kan fungera som parker, vilket är samma som för nollalternativet.

Utveckling i Ar kan påverka friluftsområdet Kölängsskogen (kommande naturreservat). Bullrande verksamheter intill rekreationsstråk kan också försämra upplevelsevärde i området.

Det stora grönstråket mellan de två orterna ska bevaras, det vill säga Gredelby hagar och Trunsta träsk samt Boängsskogen, som får ännu mer betydelse som rekreationsområden i takt med att tätorterna Knivsta och Alsike utvecklas. Planförslaget pekar ut den tätortsnära skogen, men däremot kan närnatur komma att tas i anspråk vid utveckling. Det är viktigt att människors behov att närnatur tas i beaktan i den kommande utvecklingen av tätorterna.

Planförslaget nämner att området kring Knivstaån ska göras mer tillgängligt och stärkas som aktivitets- och rekreationsstråk. Ån skapar en blågrön infrastruktur genom hela tätorten och ska stärkas med parkinfrastruktur och kulturella inslag. Utvecklingen av å-rummet länkar samman Knivsta tätort med de viktiga naturområden Gredelby hagar och Trunsta träsk.

Att verka för en ökning av satsningar inom idrott, kultur och friluftsliv i takt med att kommunen växer och befolkningen ökar överensstämmer med målet om ett hållbart samhälle. Det överensstämmer även med målet att tillgängligheten till sådana aktiviteter inte försämras i förhållande till befolkningsmängd när tätorterna utvecklas. I planen nämns att Kölängen, som är utpekad som ett särskilt viktigt tätortsnära grönområde, ska utvecklas till en plats för friluftsliv med förbättrad tillgänglighet till Valloxen. Detta går hand i hand med kommunens ambition att rekreationsområden ska stärkas och göras mer tillgängliga.

Landsbygden

Riksintresse Kungshamn-Morga och naturreservat Kungshamn-Morga kan beröras av kommunens ambition att utveckla cykelbarheten längs länsväg 255. Nollalternativet innebär ett större intrång på landsbygden då fler områden pekas ut för bebyggelse.

Riksintresse Lagga och Natura 2000-området Sävjaån-Funbosjön kan komma att påverkas av utveckling i Lagga, vilket inte skiljer sig från nollalternativet.

Utveckling av bebyggelse och infrastruktur kan komma att påverka de utpekade områdena i landskapsekologiska analysen (Knivsta kommun, 2025) och påverka jordbruksmark med höga naturvärden och upplevelsevärden. Det är viktigt att hänsyn tas till dessa områden vid planering. Jordbruksmark är också ett nationellt intresse vilket innebär att det krävs en utredning som visar på att det inte går att lösa exploatering på annan plats och att det är av samhällsviktigt intresse. Planförslaget nämner att exploatering av jordbruksmark bör undvikas.

Utbyggnaden av järnvägen och en ny nordlig trafikplats med påfart till E4:an kan förstärka upplevelsen av järnvägen och motorvägen som visuell barriär. Detta är ingen skillnad från nollalternativet.

Riksintresset Ekoln berörs av föreslagen utveckling med utvecklad cykelbarhet längs länsväg 255 och kan medföra ett ökat värde för riksintresset då det bidrar till ökad rörelse. Det är viktigt att exploatering inte sker på ett sätt som skadar riksintressets värden och att området kvaliteter utvecklas. Ytterligare synliggörande av kommunens natur- och kulturvärden medför stärkta målpunkter och bidrar till att på lång sikt skapa sociala mötesplatser.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för naturmiljö och friluftsliv:

- Bevara värdefulla naturområden och arter
- Bevara och utveckla spridningssamband och konnektivitet
- Utveckla kommunens ekosystemtjänster
- Verka för ett hänsynsfullt friluftsliv
- Stärk och utveckla områden för friluftsliv och rekreation
- Säkra tillgången till frilufts- och rekreationsområden
- Stärk tillgång till vattennära strövområden
- Utveckla anläggningar i takt med behovet

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av naturmiljö och rekreation än nollalternativet. Den landskapsekologiska analysen pekat ut viktiga platser och samband för att bättre skydda värdefulla naturmiljöer. Däremot kan det krävas ett större markanspråk vid utveckling av småhus vilket kan försvåra möjligheten att undvika anspråk av närnatur och även jordbruksmark med naturvärden och det saknas en tydlig strategi för hur utveckling ska ske utan att riskera närnatur försvinner. Nollalternativet tillåter en större täthet vilket kan innebära att fler grönområden kan bevaras jämfört med planförslaget.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av naturmiljö och rekreation än nollalternativet. Planförslaget innebär mindre intrång på landsbygden då mindre bebyggelse ska tillåtas. Genom den landskapsekologiska analysen har viktiga platser och samband kunnat pekas ut för att bättre skydda värdefulla naturmiljöer.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Klimat och klimatanpassning

Förutsättningar

All ny bebyggelse medför utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet. Hur omfattande utvecklingen är och var i kommunen den sker är viktiga faktorer att ta hänsyn till vid bedömningen av planens klimatpåverkan. Knivsta kommun släppte ut cirka 56 000 ton koldioxidekvivalenter år 2023. Transporter utgör över 87 procent av de totala utsläppen.

Skyfall kan orsaka översvämningar och skador på infrastruktur och bebyggelse. Vidare kan vattendrag och sjöar översvämmas genom höga flöden och vattennivåer, inte nödvändigtvis genom skyfall. Kommunen har tagit fram en kommunövergripande skyfallskartering som bland annat visar att infarten från E4:an samt järnvägen i sydlig och nordlig riktning från Knivsta tätort utgör riskområden. Kommunen har även tagit fram översvämningsanalyser över de två vattendrag som rinner genom tätorterna Alsike och Knivsta. Skyfallskarteringen och översvämningsanalyserna tillsammans med översiktsplanen ska fungera som underlag i vidare planering gällande vilka åtgärder och riktlinjer som ska följas för att minska konsekvenserna av skyfall och översvämning.

Vid kraftiga skyfall bildas stora mängder dagvatten som inte alltid kan tas om hand i befintliga system för dagvattenhantering. Vattenmassorna kan laka ur både föroreningar och näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna.

Risken för ras och skred innefattar framför allt områden i anslutning till vattendrag. Dessa områden sammanfaller ofta med områden som är utsatta för erosion som till exempel Mälaren, Storån, Brantshammarsjön, Valloxen och Säbysjön.

Långvariga värmeböljor förväntas få stor påverkan på människors hälsa och särskilt utsatta grupper är exempelvis äldre, små barn och kronisk sjuka. En långvarig torka med minskade nederbördsmonster kan påverka tekniska

försörjningssystem och enskilda brunnar för exempelvis dricksvatten samt påverka jordbruket genom bland annat minskade skördar och brist på foder till djuren. Även skogsbruket påverkas negativt av långvarig torka genom exempelvis minskad tillväxt, ökad risk för bränder och insektsangrepp.

Träd och grönområden i tillräcklig omfattning är ett sätt att minska effekten av höga temperaturer och att så kallade värmeöar bildas. Detta sker då stor andel hårdgjorda ytor i staden lagrar värme och gör att temperaturen inte sjunker tillräckligt för att ge svalka under natten. Vidare är det viktigt att skapa resiliens gällande hanteringen av långvarig torka, genom exempelvis reservvattentäkter och minskad sårbarhet på ledningssystem för vatten.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Utveckling av gång- och cykelstråk kan medföra positiva effekter för kommunen och minska utsläpp via transporter. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet som har en hierarki där gång- och cykeltrafik prioriteras över biltrafiken. Att ostkustbanan byggs ut till fyra spår och en ny tågstation tillkommer i Alsike, förväntas även ge en positiv effekt på klimatet genom minskade utsläpp via transporter. Effekterna av att fyra spår byggs ut hanteras i miljökonsekvensbeskrivning för järnvägsplanen och kommer inte beröras mer i denna miljökonsekvensbeskrivning.

En ökad andel hårdgjord yta försämrar markens infiltrationskapacitet och kan, om ingen hänsyn tas till översvämningsrisken i planeringen, öka risken för översvämning vid kraftiga skyfall. I kommunens ansvar ligger även att hantera klimatrelaterade risker kopplat till befintlig bebyggelse. Skyfallskarteringen tillsammans med översvämningsanalyser ger, till skillnad från nollalternativet, ett bra underlag för att motverka negativa effekter från både skyfall och övrig översvämning.

Utveckling av tätorterna kräver god dagvattenhantering eftersom när det blir stora mängder dagvatten kan det leda till att dagvatten läcka in i spillvattensystemet som i sin tur riskerar ledningarna att breddas, varpå föroreningar släpps ut och utgör risker för människors hälsa såväl som att det bidrar till övergödning. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna. Det är viktigt att arbete fortgår med framtagandet av dagvattenstrategin.

Planerad utveckling inom områden som i nuläget utgörs av naturmark påverkar områdets värmereglerande funktion. Hänsyn behöver tas till bland annat krontäckning för att minska riskerna kopplat till att skapa värmeöar.

Landsbygden

Utveckling av gång- och cykelstråk kan medföra positiva effekter för kommunen och minska utsläpp via transporter. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering

mellan trafikslag som nollalternativet som har en hierarki där gång- och cykeltrafik prioriteras över biltrafiken.

Det finns flera olika typer av åtgärder för att minimera de negativa konsekvenserna av ett förändrat klimat. Det handlar framför allt om förebyggande åtgärder, skyddsåtgärder, beredskap och återställande åtgärder. Klimatanpassning i översiktsplaneringen utgår främst från dessa aspekter; skyfall och översvämning, ras, skred och erosion samt förändrade temperaturer.

Skyfallskarteringen ger, till skillnad från nollalternativet, ett bra underlag för att motverka negativa effekter från skyfall. Planförslaget beskriver även naturbaserade lösningar som klimatanpassning är åtgärder som använder naturens egna funktioner och processer för att hantera effekterna av klimatförändringarna.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för klimat och klimatanpassning:

- Ny bebyggelse och infrastruktur ska inte försvåra möjligheten att klimatsäkra befintlig bebyggelse
- Minska och motverka negativa effekter av översvämning
- Minska och motverka negativa effekter av skyfall
- Verka för att minska effekterna av värmeöar
- Risk för ras, skred och erosion ska beaktas
- Planera och verka för ett mer resiliellt samhälle
- Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan
- Verka för hållbara och klimatsäkrade anläggningar för vatten och avlopp

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av klimat och klimatanpassning än nollalternativet. Fler aspekter har tagits i beaktan i planförslaget än nollalternativet. Det finns skyfallskartering och översvämningsanalyser framtagna som skapar bättre förutsättningar att minska risker kopplade till skyfall och översvämning. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av klimat och klimatanpassning än nollalternativet. Fler aspekter har tagits i beaktan i planförslaget än nollalternativet. Skyfallskarteringen ger bättre förutsättningar att

minska risker kopplade till skyfall. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Risker, hälsa och livsmiljö

Förutsättningar

Knivsta kommun har relativt små problem med gamla föroreningar i marken. Det fanns inte så mycket tung industri i kommunen under 1900-talet och inte heller förorenande malmframställning i äldre tid. Det sågverksområde som har funnits i centrala Knivsta är numera sanerat.

De potentiellt förorenade områdena i kommunen är framför allt koncentrerade till Knivsta tätort och de flesta objekt ligger inom industriområden samt i anslutning till järnvägen. Det förekommer också potentiellt förorenade områden på landsbygden och i anslutning till bostadsområden.

I Knivsta kommun finns det en verksamhet som faller inom Sevesolagstiftningen, nämligen Olunda bergtäkt. Sevesolagstiftningen beskriver åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

För miljöfarliga verksamheter finns det ett antal tillståndspliktiga (B) verksamheter och ett antal verksamheter som har anmälningsplikt (C). Bensinstationer är generellt C-verksamheter enligt miljöbalken, beroende på mängden bränsle de omsätter. Tillståndspliktiga verksamheter i Knivsta kommun; Habia Teknofluor, Knivsta avloppsreningsverk, Knivsta Ureaanläggning, Knivstaverket (värmeverket), Lignin Industries, Olunda bergtäkt och Prezero Recycling.

Luftkvaliteten i Knivsta kommun är god och gränsvärdet för miljökvalitetsnormer för dygnsmedelvärde överskrider inte någonstans i kommunen. Det föreligger i dagsläget inte mätdata på buller för att med siffror redogöra för hur väl miljökvalitetsnormer för buller uppnås i Knivsta kommun. Kommunens östra delar påverkas av riksintresse för kommunikation, Arlanda flygplats, genom flygplatsens influensområde och det innefattar bland annat områden som påverkas av flygbuller och olika typer av skyddsområden som ska säkerställa hinderfrihet för flygtrafiken.

I Knivsta kommun finns ett utbyggt vägnät med vägar av nationell, regional och lokal betydelse. I östlig/västlig riktning går väg 77 som utgör ett viktigt transportsamband mellan Brunnby trafikplats och Norrtälje kommun. Väg 255 utgör en viktig länk i nordlig/sydlig riktning och binder samman den västra landsbygden med kommunerna Uppsala och Sigtuna. E4:an går genom Knivsta kommun i nordlig/sydlig riktning och är av nationellt intresse och utgör en viktig

transportled. Brunnby trafikplats utgör kommunens enda koppling till E4 vilket bidrar till ett sårbart och periodvis svårframkomligt trafiksystem. En nordlig trafikplats i höjd med Mora stenar är under planering.

Gång- och cykeltrafik utgör en del av Knivsta kommuns transportnät och är främst utbyggt inom och mellan tätorterna Alsike och Knivsta. Viktiga stråk finns även utbyggt mot Vassunda, Knivsta kyrka samt Brunnbybadet.

Transporter hanterar olika typer av varor, däribland byggmaterial och farligt gods. I Knivsta utgör Ostkustbanan (järnväg), E4, väg 77 och väg 273 rekommenderade och primära transportleder för farligt gods. På väg 77 går den största delen av transporterna genom den västra delen av kommunen, på väg från hamnen i Norrtälje till E4. En mindre del fortsätter på Gredelbyleden genom Knivsta tätort till E18.

Kommunen kollektivtrafik försörjs med tåg och buss.

Elektromagnetiska fält är de fält som omger elledningar, transformatorer och annan elektrisk utrustning. Elektromagnetiska fält är ett samlingsbegrepp som omfattar två typer av fält, elektriska och magnetiska fält. Elektromagnetiska fält finns överallt i vår omgivning. Strålsäkerhetsmyndigheten har beslutat om rekommenderade referensvärden för magnetfält som gäller för allmänheten.

Genom Knivsta kommun går flera kraftledningar tillhörande stamnätet för el samt kraftledningar för det regionala och lokala elnätet. Svenska kraftnät arbetar med att ersätta vissa kraftledningar för att säkerställa en framtida elförsörjning. 220 kV-ledningen som går längs E4 i Knivsta kommun mellan Plenninge i Uppsala kommun och Odensala i Sigtuna kommun ska ersättas med en dubbel 400 kV-ledning. Under 2030-talet väntas den nya ledningen tas i drift.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

En förändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av föroreningar ändras, vilket i sin tur kan leda till att riskerna ökar. Knivsta tätort har större problem med föroreningar än Alsike. Planförslaget kan kräva ett större markanspråk i Knivsta tätort än nollalternativets förtätning vilket kan ge ökade risker att påverka förorenade områden. Vid ändrad markanvändning, exploatering, avslutad verksamhet och plan- eller bygglovhantering där det finns risk för förorening är det viktigt att behovet av sanering utreds. Beroende på omfattningen av föroreningen kan det ibland vara ekonomiskt oförsvarbart att sanera ner till den nivå som krävs för att bygga bostäder, då kan någon typ av verksamhetsområde, parkmark eller annan markanvändning vara mer lämplig.

En befolkningsökning kommer att medföra ökad trafik på många vägar, det gäller såväl personbilar som bussar, lastbilar och arbetsfordon, vilket inte skiljer sig från nollalternativet. En större trafikmängd innebär en ökad risk för alla typer av

trafikolyckor och kan också leda till köbildning som förlänger insatstiderna för räddningstjänst vid en brand eller annan olycka. Planförslaget redogör för förstärkning av väginfrastrukturen som i sin tur ger ökade förutsättningar till att hantera den ökade trafikmängden. Planförslaget beskriver även hur attraktiva gång- och cykelvägar bör skapas, vilket kan minska mängden personbilar i trafiken.

Ökad trafik medför även andra risker såsom hälsoproblem, ökat buller, avgaser som orsakar försurning av mark och vatten samt giftiga ämnen från däck, vägbeläggning och bromsbeläggningar sprids via dagvatten till naturen. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet som har en hierarki där gång- och cykeltrafik prioriteras över biltrafiken.

Längs Ostkustbanan genom tätorterna Knivsta och Alsike finns bebyggelse som ligger relativt nära järnvägen och viss bebyggelse kommer att påverkas av att fyra spår byggs ut på Ostkustbanan. Avvägningar mellan risk och exploatering vid nybyggnation i närheten av järnvägen bör behandlas i detaljplanering eller andra strategiska ställningstaganden från kommunen.

I planförslaget bedöms utvecklingen av tätorterna påverkas av magnetfält i form av järnvägsnätet och kraftledningsnät. För järnväg och kraftledningar finns det även rekommenderade skyddsavstånd som beror på ledningarnas spänning och på vilken typ av byggnad det gäller.

Landsbygden

En förändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av föroreningar ändras, vilket i sin tur kan leda till att riskerna ökar. På landsbygden finns det få områden med misstänkt förorenad mark, och det är framför allt vissa områden i Vassunda som är utpekade. Detta utgör ingen skillnad från nollalternativet. Vid ändrad markanvändning, exploatering, avslutad verksamhet och plan- eller bygglovhantering där det finns risk för förorening är det viktigt att behovet av sanering utreds.

Vid utveckling mot Husby-Långhundra påverkas influensområdet för riksintresse för Arlanda flygplats. Riktvärden för buller vid arbetsplatser är högre än för bostäder vilket möjliggör att ytor för etablering av verksamheter inom influensområdet. Vid utveckling av verksamhetsområden är det viktigt att undvika störningar i form av framför allt buller och luftföroreningar för de som bor eller vistas i ett område.

Vid utveckling mot Husby-Långhundra, längs väg 77, behöver skyddsavstånd med avseende på farligt gods beaktas. Det är också viktigt att transporter med farligt gods i första hand inte tar vägen genom tätorterna.

En befolkningsökning kommer att medföra ökad trafik på många vägar, det gäller såväl personbilar som bussar, lastbilar och arbetsfordon. En nordlig trafikplats i höjd med Mora stenar är under planering och skulle bidra till ökad redundans och

resiliens i trafiksystemet. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet som har en hierarki där gång- och cykeltrafik prioriteras över biltrafiken.

I planförslaget bedöms närhet till kraftledningsnät utgöra källa till magnetfält på landsbygden och för kraftledningar finns rekommenderade skyddsavstånd som beror på ledningens spänning och på vilken typ av byggnad det gäller. Planförslaget föreslår att lokala kraftledningar ska grävas ner, med syfte att skyddsavståndet för bebyggelse då kan minskas betydligt vilket inte skiljer sig från nollalternativet.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för risker, hälsa och livsmiljö:

- Planera för hälsosamma livsmiljöer med hänsyn till buller, luft- och vattenföroreningar
- Risker som transporter av farligt gods medför ska beaktas
- Planera med hänsyn till riskerna längs med Ostkustbanan
- Beakta säkerhetsavstånd till kraftledning
- Risk för markföroreningar ska beaktas
- Utveckla gångvägnätet
- Utveckla cykelvägnätet
- Planera för effektiva bytespunkter
- Planera och verka för utbyggd och utvecklad kollektivtrafik regionalt och i kommunen
- Planera för ett kapacitetsstarkt och säkert bilvägnät
- Planera för effektiva godstransporter
- Planera för ett effektivt nyttjande av parkering
- Beakta utvecklingen av förnybar energi i planeringen
- Underhåll, planera och möjliggör utbyggnad av tekniska anläggningar utifrån behov
- Markförlägg lokala kraftledningar
- Samordna teknisk infrastrukturutbyggnad

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av risker, hälsa och livsmiljö än nollalternativet. Planförslaget kan kräva ett större markanspråk i Knivsta tätort än nollalternativets förtätning vilket kan ge ökade risker att påverka förorenade områden. Planförslaget har inte heller lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av risker, hälsa och livsmiljö än nollalternativet. Planförslaget har inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Hushållning med resurser

Förutsättningar

God hushållning med mark och vatten baseras bland annat på miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3–4 kap. miljöbalken. Naturresurser kan vara råvaror, energi, mark och vatten. Hushållning med icke förnybara, ändliga resurser är förstas allra viktigast. De naturresurser som främst berörs av den planförslaget är jordbruksmark och skogsmark, som är av nationell betydelse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Odlingsbar mark är en begränsad resurs som kan ge livsmedel, energi eller foder. Om jordbruksmarken förvaltas väl kan den generera resurser i tusentals år framöver. I Sverige minskar arealen jordbruksmark succesivt varje år. I Knivsta kommun utgör cirka 24 procent av jordbruksmark. Jordbruksmark förekommer utspritt i hela kommunen även i anslutning till tätorterna. Kommunen har tagit fram en jordbruksmarkutredning (Ekologigruppen, 2023) som utöver jordbruksmarkens produktionsvärden, visar på jordbruksmarkens naturvärden, kulturvärden och upplevelsevärden.

Skogsmark ska så långt som möjligt skyddas från åtgärder som försvårar rationellt skogsbruk. Cirka 58 procent av kommunen utgörs av skog.

Olundas bergtäkt inrymmer värden såsom mineraler, bergarter och jordarter samt energiresurser genom torvbrytning.

Påverkan

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Utveckling av tätorterna Knivsta och Alsike kan påverka jordbruksmark. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för anläggningar som tillgodoser väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses tillfredsställande på annan plats. Kommunens ambition att öka andelen småhus i tätorterna kan kräva ett större markanspråk än nollalternativet, vilket kan leda till att jordbruksmark behöver tas i anspråk. Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och föreslår att utveckling på jordbruksmark ska undvikas.

Däremot finns det ingen tydlig strategi för hur utveckling enligt kommunens bostadspolitiska mål (Knivsta kommun, 2025) ska ske utan att jordbruksmark tas i anspråk. Nollalternativet fokuserar på utveckling genom förtätning, vilket kan leda till mindre markanspråk och underlätta att spara jordbruksmark, även om nollalternativet inte har lika skarp skrivning kring att undvika utveckling på jordbruksmarken.

I tätorterna finns skogsbruksmark som direkt eller indirekt kan komma att påverkas av markanvändningen som presenteras i planförslaget, och nollalternativet kan innebära en mindre påverkan på dessa miljöer eftersom det föreslås förtätning i större utsträckning. Samtidigt föreslår planförslaget att areella näringar ska beaktas vid planering och vid nybyggnation på landsbygden ska exploatering av jordbruksmark och produktiv skogsmark undvikas i största möjliga utsträckning.

Landsbygden

Utveckling på landsbygden kan påverka jordbruksmark. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för anläggningar som tillgodoser väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses tillfredsställande på annan plats. Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och föreslår att utveckling på jordbruksmark ska undvikas, medan nollalternativet specificerar endast åkermark och inte betesmark.

På landsbygden finns skogsbruksmark som direkt eller indirekt kan komma att påverkas av markanvändningen som presenteras i planförslaget, men det bedöms inte skilja sig från nollalternativet. Samtidigt föreslår planförslaget att areella näringar ska beaktas vid planering och vid nybyggnation på landsbygden ska exploatering av jordbruksmark och produktiv skogsmark undvikas i största möjliga utsträckning.

Planförslaget innebär mindre utbyggnad på landsbygden vilket innebär ett mindre markanspråk och större möjligheter att spara både jord- och skogsbruksmark.

Olunda bergtäkt pekas inte ut som utbyggnadsområde i föreslagen översiktsplan, men kumulativ påverkan kan komma att ske genom övrig utbyggnad av kommunen, såsom verksamhetsområde Ar.

Åtgärder

Planförslaget innehåller bland annat dessa riktlinjer som kan förbättra för hushållning med resurser:

- Verka för livskraftiga areella näringar
- Beakta jord- och skogsbruksföretagens kombinationsverksamheter
- Verka för ett dynamiskt näringsliv med fler arbetstillfällen
- Beakta värdefull jordbruksmark vid utveckling

Miljöbedömning

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av hushållning med resurser än nollalternativet. Kommunens ambition att öka andelen småhus i tätort kan kräva ett större markanspråk än nollalternativet, vilket kan leda till att jordbruksmark behöver tas i anspråk. Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och föreslår att utveckling på jordbruksmark ska undvikas, men det finns ingen tydlig strategi för hur utvecklingen ska ske för att minska riskerna för jordbruksmark.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för skydd av hushållning med resurser än nollalternativet. Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och föreslår att utveckling på jordbruksmark ska undvikas, medan nollalternativet specificerar endast åkermark och inte betesmark. Planförslaget innebär mindre utbyggnad på landsbygden vilket innebär ett mindre markanspråk och större möjligheter att spara både jord- och skogsbruksmark.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Miljökvalitetsmål

Begränsad klimatpåverkan

”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan än nollalternativet. Däremot har planförslaget inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan än nollalternativet. Däremot har planförslaget inte lika tydlig prioritering mellan trafikslag som nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Ingen övergödning

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning än nollalternativet. Lokala åtgärdsprogram har tagits fram vilket förbättrar möjligheterna för kommunen att arbeta med åtgärder för att förbättra statusen för tätorternas vattenförekomster. Riktlinjer tydliggör att åtgärdsarbete ska prioriteras och det finns utpekade ytor för var åtgärder ska genomföras. Arbeta med åtgärder behöver snarast påbörjas för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna år 2033. För att inte för vattenförekomsterna genom bristfälliga VA-anläggningar och dagvattenlösningar är det viktigt att arbeta med vattentjänstplan och dagvattenstrategi fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning än nollalternativet. Arbeta med att ta fram åtgärdsprogram för landsbygdens vattenförekomster behöver prioriteras och arbeta med åtgärder behöver snarast påbörjas för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna åren 2027 och 2033. På landsbygden och i minde samhällen är det främst utsläpp av bristfälligt renat vatten från enskilda avloppsanläggningar som riskerar att öka när befolkningen ökar. För att inte försämra för vattenförekomsterna genom bristfälliga VA-anläggningar är det viktigt att arbeta med vattentjänstplan fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljöaspekten jämfört med nollalternativet.

Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag än nollalternativet. Lokala åtgärdsprogram har tagits fram vilket förbättrar möjligheterna för kommunen att arbeta med åtgärder för att förbättra statusen för tätorternas vattenförekomster. Riktlinjer tydliggör att arbete ska prioriteras och det finns utpekade ytor för var åtgärder ska genomföras. Arbete med åtgärder behöver snarast påbörjas för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna år 2033. För att inte försämra för vattenförekomsterna genom bristfälliga VA-anläggningar och dagvattenlösningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan och dagvattenstrategi fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag än nollalternativet. Arbete med att ta fram åtgärdsprogram för landsbygdens vattenförekomster behöver prioriteras och arbete med åtgärder behöver snarast påbörjas för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna åren 2027 och 2033. För att inte försämra genom bristfälliga VA-anläggningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Grundvatten av god kvalitet

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet än nollalternativet. Planförslaget bedöms inte påverka grundvatten mer i tätorten än nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet än nollalternativet. Grundvattenförekomsterna påverkas av utveckling i framför allt Lagga, vilket även nollalternativet gör. För att inte försämra genom bristfälliga VA-anläggningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på grundvattnet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Levande skogar

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar än nollalternativet. Planförslaget pekar ut samma tätortsnära natur och beskriver även att dessa på sikt kan omvandlas till parker. Detta skiljer sig inte från nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar än nollalternativet. Den landskapsekologiska analysen och de ytterligare spridningssamband som är utpekade i planförslaget ger bättre förutsättningar att bevara värdefulla skogar.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Ett rikt odlingslandskap

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Tätorterna Knivsta och Alsike omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap än nollalternativet. Det bostadspolitiska programmet anger

att hänsyn ska tas till befintliga värden, såsom jordbruksmark. Samband med utveckling av småhus kan det kräva ett större marksanspråk vilket kan påverka jordbruksmarken. Däremot innebär även nollalternativet ingrepp på jordbruksmark.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap än nollalternativet. Planförslaget pekar ut värdefull jordbruksmark och föreslår att utveckling på jordbruksmark ska undvikas, medan nollalternativet specificerar endast åkermark och inte betesmark. Planförslaget innebär mindre utbyggnad på landsbygden vilket innebär ett mindre marksanspråk och större möjligheter att spara både jord- och skogsbruksmark.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö än nollalternativet. Det bostadspolitiska programmet anger att hänsyn ska tas till befintliga värden, såsom kulturvärden. Det kan krävas ett större marksanspråk för planförslaget när tätorterna utvecklas med småhus än nollalternativets förtätning och det finns ingen tydlig strategi för hur anspråk på exempelvis kulturmiljö, naturmiljö och jordbruksmark ska undvikas. Planförslaget pekar dock ut både värdefull jordbruksmark och naturmiljöer viktiga för spridning i tätorten.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö än nollalternativet. Kulturmiljöutredningen pekar ut särskilt värdefulla områden även utanför riksintresseområden vilket skapar ett bättre skydd vid nybyggnation än tidigare. Genom den landskapsekologiska analysen

har viktiga platser och samband kunnat pekats ut för att bättre skydda värdefulla naturmiljöer.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljö kvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv än nollalternativet. Kommunens ambition att möjliggöra för utveckling enligt kommunens bostadspolitiska mål (Knivsta kommun, 2025) och samtidigt öka andelen småhus i tätort kan kräva ett stort markanspråk vilket kan leda till att naturmiljöer, framför allt närnatur tas i anspråk. Nollalternativet tillåter en större täthet vilket kan göra att fler grönområden kan bevaras. Planförslaget pekar ut flera viktiga platser och samband för spridning än nollalternativet. Samtidigt finns det ingen tydlig strategi för hur en utveckling av tätorterna ska ske för att inte riskera att närnatur försvinner. Dock redogör planförslaget att grönska ska integreras och tillgängliggöras i samband med utvecklingen av tätorterna Knivsta och Alsike.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljö kvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller fler riktade riktlinjer för att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv än nollalternativet. Planförslaget innebär mindre intrång på landsbygden då mindre bebyggelse ska tillåtas. Utbyggnaden av järnvägen och en ny nordlig trafikplats med påfart till E4:an kan förstärka upplevelsen av järnvägen och motorvägen som visuell barriär. Detta är ingen skillnad från nollalternativet. Genom den landskapsekologiska analysen har viktiga platser och samband kunnat pekats ut för att bättre skydda värdefulla naturmiljöer.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser för miljö kvalitetsmålet jämfört med nollalternativet.

Miljökvalitetsnormer

Yt- och grundvatten

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten till skillnad från nollalternativet. Arbetet som har genomförts med framtagande av lokala åtgärdsprogram för framför allt tätorterna vattenförekomster vilket skapar goda förutsättningar att fortsätta arbetet med att förbättra statusen för vattenförekomsterna. Det krävs dock fortsatt arbete med att genomföra åtgärder för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna åren 2027 och 2033. För att inte försämra genom bristfälliga VA-anläggningar och dagvattenlösningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan och dagvattenstrategi fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten till skillnad från nollalternativet. Arbeta med att ta fram åtgärdsprogram för landsbygdens vattenförekomster behöver prioriteras och åtgärder behöver snarast påbörjas för att hinna få positiva effekter för vattenförekomsterna innan tidsfristerna åren 2027 och 2033. För att inte försämra för vattenförekomsterna genom bristfälliga VA-anläggningar är det viktigt att arbete med vattentjänstplan fortgår. Till skillnad från nollalternativet framgår det inte hur VA-utbyggnaden ska ske vilket skapar osäkerheter kring påverkan på vattenförekomsterna.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten jämfört med nollalternativet.

Omgivningsbuller

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för buller. Miljökonsekvensnormer för omgivningsbuller förväntas inte påverkas mer av planförslaget än nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för buller. Miljökonsekvensnormer för omgivningsbuller förväntas inte påverkas mer av planförslaget än nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller jämfört med nollalternativet.

Utomhusluft

Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för luft. Miljökonsekvensnormer för utomhusluft förväntas inte påverkas mer av planförslaget än nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormer för utomhusluft jämfört med nollalternativet.

Landsbygden

Planförslaget innehåller en riktad riktlinje för luft. Miljökonsekvensnormer för utomhusluft förväntas inte påverkas mer av planförslaget än nollalternativet.

Preliminärt bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser för miljökvalitetsnormer för utomhusluft jämfört med nollalternativet.

Samlad bedömning

Påverkan på miljöaspekterna

I detta avsnitt presenteras den samlade bedömningen för hur planförslaget påverkar respektive miljöaspekt i jämförelse med nollalternativet (Tabell 3).

Tabell 3. Samlad bedömning av påverkan på respektive miljöaspekt.

Miljöaspekt	Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd	Landsbygden
Kulturmiljö, landskap och bebyggelse	Obetydliga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Vatten och vattenmiljö	Negativa konsekvenser	Negativa konsekvenser
Naturmiljö och rekreation	Negativa konsekvenser	Positiva konsekvenser
Klimat och klimatanpassning	Positiva konsekvenser	Positiva konsekvenser
Risk, hälsa och livsmiljö	Obetydliga konsekvenser	Obetydliga konsekvenser
Hushållning med resurser	Negativa konsekvenser	Positiva konsekvenser

Påverkan på miljökvalitetsmål

I detta avsnitt presenteras den samlade bedömningen för hur planförslaget påverkar respektive miljökvalitetsmål i jämförelse med nollalternativet (Tabell 4).

Tabell 4. Samlad bedömning av påverkan på respektive miljö kvalitetsmål.

Miljöaspekt	Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd	Landsbygden
Begränsad klimatpåverkan	Obetydliga konsekvenser	Obetydliga konsekvenser
Ingen övergödning	Negativa konsekvenser	Negativa konsekvenser
Levande sjöar och vattendrag	Negativa konsekvenser	Negativa konsekvenser
Grundvatten av god kvalitet	Obetydliga konsekvenser	Negativa konsekvenser
Levande skogar	Obetydliga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Ett rikt odlingslandskap	Obetydliga konsekvenser	Positiva konsekvenser
God bebyggd miljö	Obetydliga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Ett rikt växt- och djurliv	Negativa konsekvenser	Positiva konsekvenser

Påverkan på miljö kvalitetsnormer

I detta avsnitt presenteras den samlade bedömningen för hur planförslaget påverkar respektive miljö kvalitetsnorm i jämförelse med nollalternativet (Tabell 5).

Tabell 5. Samlad bedömning av påverkan på respektive miljö kvalitetsnorm.

Miljö kvalitetsnorm	Tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd	Landsbygden
Utomhusluft	Obetydliga konsekvenser	Obetydliga konsekvenser
Omgivningsbuller	Obetydliga konsekvenser	Obetydliga konsekvenser
Yt- och grundvattenförekomster	Negativa konsekvenser	Negativa konsekvenser

Kumulativa miljö effekter

I detta avsnitt beskrivs övergripande hur planförslaget kan leda till kumulativa effekter. Kumulativa effekter i planförslaget avser de samlade effekterna av en plan tillsammans med andra planer och aktiviteter, både tidigare, nuvarande och framtida, som kan samverka och förstärka eller motverka varandra över tid och rum.

I samband med utbyggnad av fyra spår kommer även markföroreningar att åtgärdas, vilket minskar risken för negativ påverkan på människors hälsa och miljön.

Vid planering av vatten- och avloppssystem behöver eventuella markanspråk för ledningsdragningar klargöras så tidigt som möjligt, för att i god tid kunna väga intressen och behov mot varandra. I planförslaget framgår det dock inte var kommunalt VA ska prioriteras. Det är viktigt att arbetet med vattentjänstplanen fortgår för att samplanering ska kunna ske.

Markanspråken för de areella näringarna har inverkan på förutsättningarna för övriga miljöaspekter. Förändringar av dessa bedöms därmed ge effekter för olika typer av värden i miljön i stort, men planförslaget bedöms inte ge upphov till några särskilda effekter för andra miljöaspekter till följd av areella näringar. Däremot kan areella näringar påverkas i framtiden av ett förändrat klimat om mark blir obrukbar och efterfrågan på jordbruks- och skogsmark ökar. Genom att förbättra tillgängligheten till rekreationsområden på landsbygden och skogar så innebär det även ökade risker för negativa effekter på värdefull jordbruksmark och skogsmark.

Uppföljning och övervakning

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kap. 11 § 7 p MB innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför. Syftet med uppföljningen är att se om planeringen bidrar till måluppfyllelse på ett önskvärt sätt, att kontrollera att negativa miljöeffekter inte blir större än avsett, samt att kunna upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa miljöeffekter.

Miljöpåverkan av den nya översiktsplanen för Knivsta kommun kommer att följas upp inom ramen för det befintliga tillsyns- och miljöarbetet samt granskas i samband med detaljplanering och bygglov. Särskilda insatser sker bland annat genom uppföljning av enskilt vatten och avlopp.

Översiktsplanen ska ingå i en kontinuerlig process där mål och strategier successivt stäms av mot det som händer i kommunen. Detta gör det möjligt att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter. Uppföljningen genomförs genom att planens mål och miljöambitioner jämförs med det faktiska innehållet i antagna detaljplaner, riktlinjer, program och andra beslut där översiktsplanens miljöintentioner rimligen borde ha beaktats.

Samhällsbyggnadskontoret bör ha det övergripande ansvaret för att uppföljningen genomförs. Uppföljningarna bör genomföras regelbundet, varje eller vartannat år. I de fall uppföljningarna visar att översiktsplanens intentioner och riktlinjer avseende skyddet av miljön och människors hälsa inte har tillgodosetts i efterföljande planer och program, bör en avvikelserapport upprättas. Rapporten bör innehålla en beskrivning av avvikelserna samt förslag på åtgärder för att minimera den oönskade effekten. Rapporten bör gå till ansvarig nämnd för beslut om eventuella åtgärder. En sammanställning av avvikelserapporter och tillhörande nämndbeslut bör finnas som underlag inför stadens aktualitetsförklaringar av översiktsplanen.

Referenser

Ekologigruppen, 2023. Jordbruksmarksutredning.

Knivsta kommun, 2013. Kulturmiljöprogram för Knivsta tätort.

Knivsta kommun, 2024. Kulturmiljöutredning.

Knivsta kommun, 2025. Bostadspolitiskt program

Knivsta kommun, 2025. Landskapsekologisk analys.

WRS, 2025. Lokalt åtgärdsprogram för Valloxen och Lövstaån.

WRS, 2023. Lokalt åtgärdsprogram för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån.

WSP, 2024. Skyfallskartering för Knivsta kommun.